

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... 3 kor.

Nyitási közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, március 27.

Ez Arad!

Okos, szép, nagyszabású tervek perspektívája rajzolódott elénk abból az előadásból, amelyet tegnap hallottunk az aradi városháza közgyűlési termében. Arról volt szó: hogyan kapcsolódhainak bele Arad abba a korszakos mozgalomba, amely a Balkán kineset érő közgazdasági piacának meghódítására törekszik és miképpen lehetne hasznosítani Aradnak a balkáni államokhoz való közelségét. A közönség nagy figyelemmel leste az előadót minden szavát, mert tudta, hogy amit mond, az szorosan összefügg nemcsak a magyar délvidék, de speciálisan Arad jövőbeli fejlődésével. Impozáns közönség jelent meg a városházán és csupán közéletünk ama tényezői hiányoztak, akiket pedig hivatásuk is szorosan hozzákapcsol a városházához. Arad boldogulási útjainak megtervezésénél hiányoztak a város vezetői. Elsőrangú fontossággal bíró, létérdekelünkkel összefüggő gazdasági kérdésekről beszéltek nekünk tegnap és nem voltak jelen a város gazdasági ügyeinek intézői, keleti nyelveket tanító iskolák felállításának szükségét hangsúlyozta az előadó és nem figyeltek rá Arad kultúr-tényezői, mert nem jöttek el közoktatás-ügyünk hivatásos istápolói.

Szóvá kellett már egyszer tenni azt a bántó közönyt, amely a város vezetősége részéről megnyilvánul Arad javát és haladását szolgáló amaz önzetlen gazdasági és kultúr-tervek iránt, amelyeket különböző testületek, társaságok, egyesületek által meghívott idegen szellemi kiválóságok előadásai képviselnek. A minden felelősséget könnyen lerázó tréfás cinizmus erre azt felelhetné: „Vigasztalódjanak, a város nemcsak az idegen, hanem a benszülött előadók eszméi iránt sem tanúsít külön érdeklődést. A múlt héten aradi ember az aradi földek racionálisabb kihasználásáról helyes ötletet dobott a fórumra és erről az előadásról is hiányoztak a város gazdasági intéző tényezői.” Uram, mi elhiszük, hogy nem érdeklik önöket az Arad haladásával összefüggő kérdések olyan mértékben, mint mi óhajtanók, de annyi opportunizmust mégis elvárhattunk volna, hogy ezt az előkelő — diplomáciai kitéjéssel élve — desinterésment-t még se árulják el ilyen kiáltó formában. Ha nem is törődnek különösebb módon az ügyekkel, de ezt ne fitogtassák legalább az idegenek előtt és pláne

ne akkor, amidőn egyik illusztris közgazdasági tényezője van itt a szomszéd városnak, annak a Temesvárnak, amelynek vezetőségét az ingerkedő kritika mindig példaképpen szokta elénk állítani. Ha már eredeti gondolatai, tervei nincsenek a mi vezetőinknek, akkor legalább türelmesen hallgassák meg azokat, akik nemcsak belső kényszertől sarkalva követendő ideákat nyújtanak felénk. De ha ezt se érhetjük el, akkor ne csodálkozzanak azon, ha a városházát élettelen aktagyárnak tekinti a polgárság és így sóhajt fel: Ezért nincs nekünk egyetemünk, ezért nem lesz nekünk soha technikai főiskolánk s ezért kapunk mi olyan kulturintézményeket, amelyek csak a lakosság pótdózájának gyarapítását szolgálják, de a közművelődést nem viszik előbbre, ezért neveznek bennünket majd száz év múlva is mostoha-gyerekeknek.

Igen, mert csodákat várunk, mert a saját erőnket és alkotóképességünket parlagon hevertetjük, olesó szórakozásokkal töltjük időnket és felettünk elszuhanni hagyjuk a soha vissza nem térő drága időt, míg szomszédaink a tökéletesedés, a fejlődés, a gazdagság gránit palotáit építik meg népeik számára.

A székelyi hírt.

Budapest, március 26. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harotér:

A Csobányos-völgytől északra meghiusult egy orosz támadás. Egyéb-ként nem történt jelentős esemény.

Olasz és délközleti harotér:

Nincs különös esemény. — **Rófer** altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Heves harcok nyugaton.

(A németek lelőtték 11 repülőgépet.)

Berlin, március 26. (Hivatalos.)
A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harotér:

A labassei csatornánál a Scarpe déli partjára az ágyuharc tegnap heves volt. A St.-Quentinől nyugatra húzódó dombvidéken csapataink a Somme és a Crozat csatornán át előtört francia erők ellen nyomultak előre, amelyeknek heves harcban súlyos veszteségeket okoztak 100 fog-

lyot, több géppuskát és egy gyalogsági ágyut szállítottak be. Az Ailette medertől keletre és a Leulilly-Neuvillei vonal irányában az ellenség több hadosztálynak jelentékeny részével élénk tüzérségi tűz után támadást intézett. Előretolt osztagaink az egyes helyeken három ízben rohamozó ellenséget súlyos veszteségeivel visszaverték. Crasnellénél, az Aisnetől északra a franciák előretörése közel-harcban meghiusult. Március 24-én este egy repülőraj megtámadta Dünkir-ohent. Több tüzvész figyelte meg. Az ellenség tegnap légi harcokban 11 repülőgépet vesztett. A keleti harctéren és a macedon arcvonalon csekély tüzérségi és előtéri tevékenység mellett a helyzet változatlan.

Repülőink igen jó eredménnyel bombázták a Doiranától délkeletre eső Seves melletti csapattáborokat. **Ladonoff**, első főszállás-mester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Oroszország

kettős kormány.

Lwow herceg és Czaidze. — Gueskow hadügyminiszter hadsereg-reformjai.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Pétervárról jelentik Stockholmba: Miljukov külügyminiszter hivatalosan értesítette az entente hatalmak fővárosaiban lévő orosz követségeket a cár lemondásáról, Miklós nagyherceg magatartásáról s arról, hogy a jelenlegi kormány a hatalmat átvette. Kifejezte azt a reményét, hogy a szövetségesek képviselői segíteni fognak az orosz kormánynak abban, hogy a kapcsolataikat még szorosabbra kössék Oroszország és szövetséges társai között. Buchanan György lekötelőz nyilatkozattal válaszolt Miljukovnak. Ezek a köztársasági biztosítások az orosz kormány elismerését de facto eszközölték ugyan, de nem de jure, azaz az elismerés tényleg megtörtént, de az elismerés jogos voltához még sok szó férhet, különösen az eljövendő idő szava.

A katonai és munkás bizottság felhívotta a munkásokat még a múlt hét elején, hogy a munkát azonnal kezdjék meg. Erre vonatkozólag a következő értesítést kaptuk: Ma (kedden) a népkéz és a hadsereghez intézett fontos felhívások és proklamációk megjelentek. Sem a hivatalosok, sem a hadvezetőségben jelentős változások nem történhetnek a jelenlegi kormány beleegyezése nélkül. Határozott megbízás nélkül senkinek sem szabad a kormány nevében intézkedni.

Gueskow hadügyi és tengerészeti miniszter a hadseregben minden tisztet betölti címzést el-törölt. Oroszország hadseregében nincsenek

többé excellenciás, kegyelmes, méltóságos és nagyságos urak, az előljáró megszólítás a jövőben egyszerűen a következőképpen történik: Tábornok ur! Ezredes ur! És nincs többé: „alázatosan“ vagy „alássa jelentem“, valamint a katonákat nem szabad többé tegezni.

Az orosz front hírei állítólag nem nyugtalanítók. A Fekete tengeri flotta egész nyugodtan viselkedik. Polivanow tábornok a hadsereg reformjára nézve egy tervezetet nyújtott be Gueskowhoz. Az aktív katonaság e szerint jelentős jogokat kap. Pétervár utcáin gyakran láthatni még ma is felvonuló tömegeket, melyek vörös zászlót visznek ezzel a felirással: — „Szabadságot és földet! Halál a zsarnokokra!“

A felizgatott tömeg a napokban még a cárné és a volt miniszterek fejét követelte. A cárné nincs többé Carskoje-Szelóban. Minden barátja elhagyta. Ő és gyermekei betegek és orvost nem eresztettek hozzájuk.

Egy moszkvai lap írja, hogy a cárnak Pskovba való utazásakor nem mondották el az

igazat a pétervári eseményekről s egy vasuti hivatalnok közölte vele.

A téli palota előtt egy óriási sirt ástak.

A munkás és katonai bizottság egy „második parancs“-ot adott ki, mely korábbi felszólítását, hogy a tiszteket csapják el, hatályon kívül helyezi. Ez a „második parancs“ is azt bizonyítja, — írja egyik stockholmi lap — hogy van egy második kormány is Oroszországban, amely nem Lwow hereg, hanem Cseidze vezetése alatt áll. A két kormány a Rend és a Kháosz tülekednek egymással.

A szociáldemokrata „Prawda“ közli, hogy a munka minden vonalon megkezdődött, a forradalom azonban mégis tovább tart.

A Pester Lloydnak jelentik Stockholmból: az orosz állam jelenlegi vezető körében aggodalom él, vajjon a Lwow—Miljukow kabinet lesz-e abban a helyzetben, hogy az orosz városokat kenyérrel ellássa, a kormányzati rendet helyreállítsa s vajjon lesz-e elég tekintélye, hogy azokat az elemeket, kiknek létköre anarchia, nyugalomra kényszerítse.

gessé. Mikor a cár a főhadiszállásra ment, hogy bucsut vegyen hadseregétől, attól tartottak, hogy ezt az alkalmat fel fogja használni trónja visszahódítására. Időközben azonban a katonaság és a lakosság már mindenütt határtalan lelkesedéssel üdvözölte a forradalmi kormányt és az izgalmat csak úgy tudták lecsillapítani, hogy a cárt biztonságba helyezték, egyrészt saját személyére való tekintettel, másrészt, hogy megakadályozzanak esetleges monarchista akciót. A cár egyelőre Carskoje-Szelóban marad, amíg további sorsáról nem döntenek.

Kopenhága. A cárnét erős katonai őrizet alatt a Sándor-palotában internálták.

Carskoje-Szelóban házkutatást tartottak, amely alkalmattal nagymennyiségű élelmiszert, municiót, lőszert, dinamitot és fegyvereket foglaltak le.

LEGUJABB.

Németország tegyen békeajánlatot.

— Távirati tudósítás. —

Kopenhága. A Socialdemokraten című ententebarát lap felszólítja Németországot, használja fel a jelenlegi helyzetet és tegye közzé békefeltételeit. Hír szerint illetékes entente körökben várnak ilyen ajánlatra és azon miniszterelnökök közül, akik decemberben visszautasították a központi hatalmak békeajánlatát, kettő már elhagyta helyét: Trepov és Briand s Lloyd George helyzete sem szilárd többé.

Bern. A svájci szövetségtanács a pétervári svájci követet felhatalmazta rá, hogy az új orosz kormánnyal a hivatalos érintkezését felvegye.

Stockholm. Pétervárról érkező hírek szerint autonóm kaukázusi köztársaság létesítése küszöbön van.

Stockholm. Az ideiglenes kormány Alexejev tábornokot a harcterek főparancsnokává nevezte ki. Ewert tábornokot pedig felmentette a nyugati hadseregek főparancsnokságától. Ewert tábornok utódja Lesiczky tábornok lesz.

Amerika beavatkozása az európai háborúba.

— A katonai program. —

— Távirati tudósítás. —

Washingtonból jelentik a Reuter ügynökségnek, hogy az Egyesült Államok kormánya tegnap ülést tartott, melyen az expedíciós hadseregnek Európába való küldését beszéltek meg. Dönteni azonban nem tudtak, mert az amerikai sovinsták a pacifistákkal azonban azt követelik, hogy Amerika becsületét az európai harcsteren is meg kell védeni.

Az Egyesült Államok kongresszusának programjára vonatkozóan közlik, hogy a kongresszuson az entente-tal való politikai szövetség tervezetét fogják kidolgozni. A francia lapok szerint az amerikai kormány katonai programja a következő pontokból áll: Az egész tengeri haderő mozgósítása az angol és francia flotta támogatására, korlátlan hadianyag szállítása, a vladivosztoki kikötő forgalmának biztosítása, a milícia mozgósítása a belső nyugalom fentartására, a newyorki kikötőkben lévő német hajók lefoglalása, az amerikai kereskedelmi tengerészet mozgósítása, nagy kereskedelmi hitelek nyújtása, a hadiszeripar mozgósítása.

A cár birodalmából — köztársaság.

— Az orosz forradalom eseményei. — Hírek a fogoly cári párról. —

— Távirati tudósítás. —

Pétervár. A központi bizottság és az alkotmányos demokrata párt parlamenti frakciója az új kormány forma tekintetében a demokrata köztársaságban állapodott meg. Az április 7-én Pétervárott tartandó birodalmi gyűlésen ez értelmű jelentést fognak előterjeszteni.

A Reuter-ügynökségnek ebből a jelentéséből és alább következő táviratainkból arra lehet következtetni, hogy a forradalmi pártok nagy többsége, sőt a tisztikar egy része is a köztársasági államforma mellett döntött. A jelentésben említett alkotmányos demokrata párt nem más, mint a Miljukov vezetése alatt álló kadet-párt, a központi bizottság alatt pedig valószínűleg a дума végrehajtó-bizottsága értendő.

Stockholm. A Novoje Volja, Protopopov lapja azt írja, hogy Oroszország jövőjét, idegen államoktól való függetlenségét csak úgy lehet elérni, ha számos köztársaságra oszlik az ország.

Kopenhága. A Russkoje Slovo vezércikkében írja, hogy a köztársaságot többrendbeli nemzeti szempontból szükségesnek kell tartani, a kis és elnyomott nemzetek számára biztosítani kell az önálló létet, ami azonban csak köztársasági uton érhető el. Ez előfeltétele az orosz birodalom fennállásának.

Stockholm. Cseidze és a munkáspárt folytatják tevékenységüket az ideiglenes kormány ellen, mert nincsenek bizalommal a kormány magatartása iránt. A kormány ugyan szintén köztársasági érzelműnek szeretné mutatni magát s így például Mihály nagyhercegnek, amikor Pétervárra akart utazni és különvonatot kért, azt válaszolták, hogy miként egyetlen polgárnak, úgy Romanow Mihálynak sincs joga külön vonaton utazni és a nagyherceg kénytelen volt jegyet váltani s a többi utasokkal megtenni az utat. A kormány elhatározta, hogy a cárné ékzereit, amelyek több millió korona értékűek, lefoglalja.

Stockholm. Russkoje Slovo tudósítója azt az értesítést nyerte, hogy az orosz köztársaság proklamálása közvetlenül küszöbön áll.

Rotterdam. Az a hír, hogy a kadet párt a republikánus párttal egyetértőleg elhatározta, hogy köztársasági államformát fog javasolni, annak a jele, hogy Rodziánkó és pártja kénytelenek voltak behódolni a munkáspárt képviselőinek.

A forradalom terjedése.

A katonák együtt éreznek a polgárokkal.

Luganó: A Corriere della Sera jelenti Pétervárról, hogy Lwow hereg miniszterelnök fogadta a sajtó képviselőit, akiknek kijelentette, hogy a forradalmat a fővárosban befejezettek lehet tekinteni, hullámai azonban csak most érték el a messzebbfokú tartományokat. A forradalom csaknem mindenütt bonyolalmak és zavargások nélkül talált helyeslésre. A hadseregektől érkező hírek megerősítik azt, hogy a déli és a nyugati fronton a katonák mindenütt egyetértenek a forradalommal, épen így a keleti tengeri flottánál is. A Fekete tengeri flottától még nincsenek hírek. Finnország is teljesen egyetért a forradalmi kormánnyal. A forradalmi kormányon kívül a munkástömegek tanácsadó munkásbizottságot választottak, amely az ideiglenes kormánnyal állandó összeköttetésben van. A legtöbb fontos probléma tekintetében még tanácskozások folynak, de az élelmiszerkérdésben már megtörtént a megegyezés. A legfontosabb kérdés most az alkotmányhozó gyűlés összehívása. Hogy a gyűlés mikor ül össze, az ma még nem állapítható meg, de az előkészületei munkák mindenestre több hónapot vesznek igénybe.

Stockholm. Singarev földművelésügyi miniszter Guczkow hadügyminiszterrel egyetértőleg a Moszkva-Niszinovgorod, Moszkva-Vindar vasutvonalak főállomásait értesítette, hogy a közép és déli front részére szánt élelmiszer szállítmányok egyharmadát a lakosságnak oszták ki. A katonaság kenyeradagját le fogják szállítani.

Stockholm. Turkesztán magatartásáról nincsenek megbízható hírek. Auropatkin tábornok a дума sürgönyére ezt válaszolta amikor megkérdezték: garantálhatja. Valószínű, hogy Bochara emirje, aki a cárnak személyes híve volt, az alkalmat meg fogja ragadni arra, hogy Oroszországtól különválva hatalmas közep-ázsiai birodalmat létesítsen.

Pétervár. A régi kormány tagjait hivatalos hatalommal való visszaélés miatt vád alá fogják helyezni.

A fogoly cári pár.

Stockholm. A Dany Chronicle jelenti Pétervárról, hogy a cár és cárné letartóztatása a közvélemény erős nyomása alatt vált szükség-

Megállt a Hegyaljai Villamos (A megrongált porcellán szigetelők.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Hegyaljai Villamos Vasut tegnap reggel hirtelen beszüntette üzemét. A villamos vasut az aradi villamossági részvénytársaságtól kapja az áramot; tegnap nyolc óra tájban váratlan és kellemetlen dolog történt. A villamos részvénytársaság telepén az az áramszolgáltató transformátor, mely ellátja árammal a villamos vasutakat, egyszerre kiégett és ezzel az áramszolgáltatás hirtelen megakadt. Ez reggel nyolc óra tájban történt, amikor a villamos pályán több vonat volt fogaalomban. A vonatok természetesen nyomban megállítottak és hosszabb ideig voltak kénytelenek a nyílt pályán várakozni. A villamos társaság telepéről értesítették a hegyaljai vasutak központját a balesetről és innen azonnal intézkedtek, hogy a vasut gyoroki villanygyájsó telepének segítségével a pályán levő vonatokat rendeltetési helyükre vigyék, nehogy az üzemszavarból kifolyólag nagyobb kellemetlenségek hátruljanak a már utban levő közönségre. Így azután aránylag kisebb késéssel az utasokat a villamos vasutak haza is szállították. De újabb vonatok sem az aradi állomásról, sem a többi végállomásokról nem indulhattak.

Nemrég történt hasonló eset az Aradi Hegyaljai Villamos Vasutaknál. Ekkor azonban könnyebben lehetett segíteni a bajon. Akkor is egy áramszolgáltató transformátor égett ki a villanytelepen, de a telep ekkor még rendelkezett egy tartaléktransformátorral, amit nyomban beállítottak. Így nem történt egyéb, minthogy a vasutak egy-két óráig álltak. Most azonban ez a tartaléktransformátor is kiégett és est már egyhamar teljesen módjában a teleponak pótolni. Napok kellene ahhoz, amíg az új transformátort a mai viszonyok között beállíthatják. A vonati menetben fekvő házaknak lakóinak most csakis a Múv. vonala áll rendelkezésére.

Három évtized a színpadon.

— Szendrey Mihály jubileuma. —

A külsőségek nem mindig jelentenek sokat, de a mai est jellemzésének a leírása elkerülhetetlen. Mert sozáig emlékezetes marad Arad művészetszerető színházi közönségének üdvözlője, amellyel a mai estén Arad szeretettel adott át: Szendrey Mihály színházgatót, a színpad fényében, fogadta. Egy szép és nemes, de küzdelmes pályán eltöltött három évtized becsületes munkájával érdemelte ki Szendrey a szeretetnek azt az impozáns megnyilatkozását, mely egy pillanatra lerombolta a színpad és a nézőtér dimenzióit s meleg, barátságos otthonná varázsolta az egész színházat.

A nézőtér zsúfoltságig megtelt. A páholyokban szokatlanul díszes és nagy közönség. Egyik-másikban két-három család szebbnél szebb asszonyai ottak egymásnak találkozó. A partison is sok hölgyet láthattunk, akik máskor a világot se ülnének máshová, mint a páholyok vörös bársony támlásszékeire. De ma mindenki engedett egy keveset az elveiből, mert szükséges bizonyult a színház s a „kedves” Szendrey jubileumi estéjén mindeu aradi, művészetért lelkesítő szív úgy érezte, hogy jelen kell lennie.

S ott is voltak. A nézőtér alapítását a drága és szép női öltözékek lágy és elmosódó színei adták meg. Csak itt-ott, a kép kiegészítése végett, szakította meg az asszonyok lányok virággirlandját egy-egy szmoking vagy uakk feketeége, mely bizarrul rombolta le a

Mellinger József, az aradi villanygyár vezérigazgatója az esetről következőket mondta:

— A villamos vasutak részére külön felállított transformátor tegnap felmondta a szolgálatot és ennek következtében a villamos vasutak üzeme megakadt. Azonnal megtettem a szükséges intézkedéseket a transformátor kicserélésére, de a bajt a mai viszonyok mellett, számításom szerint csak két-három nap alatt hozhatjuk rendbe. Ezután a villamos vasutak akadály nélkül ismét megkezdhetik a forgalmat.

A vasut igazgatósága ez ügyben a következő tájékoztatást teszi közlé: Az Arad-hegyaljai h. é. motoros-vasut igazgatósága ezúton értesíti a közönséget, hogy az áramfejlesztő telep egyik transformátorának meghibásodása folytán nem jutván áramhoz, a vasut személy-forgalmát (a sérült transformátor megjavításáig) szüneteltetni kénytelen. Az áramfejlesztő telep transformátorának meghibásodása az eddigi megállapítások szerint onnan eredt, hogy a felső vezetékhez tartó porcellán szigetelőket eddig ismeretlen tettesek kódbotálással több helyen összetörték, mi által erős rövidzárlás állott elő, hogy az a fent említett meghibásodást okozta. A vasut igazgatósága minden lehető intézkedést megtesz a zavartalan forgalom mielőbbi teljes felvételének biztosítása céljából és a forgalom részleges, vagy teljes felvételéről a közönséget az aradi napilapok útján fogja tájékoztatni.

— Arz vezérkarl főnök kitüntetés. Bécsből jelentik: A hadsereg Rendeltet Közlönye a következő legfelsőbb királyi kéziratot fogja közölni:

Kedves Arz gyolagsági tábornokom!

Súlyos körülmények között vezetett Ön egy hadsereget és az Ön parancsnoksága alá helyezett hadiközpontok vezetésében és tervezésében fényes érdemeket szerzett. Kiváló teljesítményeinek alkimerésűl Lipót rendem nagykezesztjét a hadiközponttal és a kardokkal

katást, mintha színes csokrot kötnék össze fekete szalaggal.

Ez azonban ünnepeyesebbé tette a hangulatot, mert hiszen Aradon egy kisebb eszoktunk újabb időben a premiérek díszes külsőségeitől: a fekete ruháktól és vakító fehér plasztronoktól: most a férfiaknak ez a figyelemessége is jelezte a mai este szokatlanul ünnepey és emlékezetes voltát.

Míg a közönség, fel a karzatokig, mohó érdeklődéssel várta az előadás kezdetét: benn az öltözöben nem mindennapi népvándorlás kezdődött. Kintzig János főispán, Varjassy Lajos polgármester, Kovács Vince kultartanócos, Varjassy Lajos dr. kamarai titkár, a színházbizottság több tagja kereste a jubilánst, aki azonban elrejtőzött, bezárkózott igazgatói irodájába s nem engedte ki a színpadra magát. Csak Varjassy Lajos dr. nem tudta kitérszani, aki megvárta benn a férfihözöben s ott kívánt neki erőt és kitartást a további 30 esztendőre.

— Ne nekedteljetekek rám — szölt Szendrey — hogy elbujtam elöletek, de nem akarom ön magam ünnepeletetni. Nem akarok én ezzel a mai estével mást, mint bebizonyítani Aradnak, hogy kevés kivétellel, három évtizede vallom magam az ő leghalásabb fiának, ki most is, ezen az estén is arra törekszik, hogy Kintzig Jánosné ömáltósága védnöksége alatt álló „Zita”-alap javára: Arad szenvedő és szegény asszonyainak a számára teremtsen elő egy néhány könyvet felszárító filit.

Tovább nem beszélhetett. Az ügyelő esengője berregni kezdett, a színpadi ajtó várta

dijmentesen adományozom Önnek. Kelt Baden, 1917. március 25.

Károly, s. k.

Tíz napra való élelmiszer az orosz fővárosban.

— Nem béktől Oroszország. —

— Távirati tudósítás. —

Rotterdam. A Daily News pesszista hangulatu cikket közöl az orosz helyzetről és kifejti, minden attól függ, hogy sikerül-e az állandó élelmiszer-behozatalt gyorsan szervezni, miután a főváros legteljebb tíz napra elegendő élelmiszerral van ellátva és ha addig nem sikerül a helyzetet segíteni, akkor még nagyobb éhínség lesz, mint volt a forradalom kitörésének idején.

Köpenhága. Azokkal a hírekkel szemben, mintha Péterváron az élelmiszerhiány teljesen megszűnt volna, megállapítható, hogy a magán élelmiszerkészletek teljesen elfogytak, és most már a katonai raktárak készleteit használják, de ezek is csak rövid időre elégségesek, és semmi esetre sem alkalmasak arra, hogy — amint a kormány a munkásoknak megígérte — az élelmiszerválságot megszüntessék. Erre a körülményre vezethető vissza, hogy a szélsőséges elemek egyre nagyobb tért hódítanak Péterváron.

Bécs. Pétervárról érkező hírek szerint a forradalom még ma is csak azt a képet mutatja, hogy a pártok versengenek egymással a hatalomért, anélkül, hogy biztonsággal meg lehetne állapítani, melyik párt kerekedett felül. Azokkal a hírekkel szemben, amelyek szerint az orosz hadseregben megízult volna, meg kell állapítani, hogy a csapatoknál tett megfigyelések ezeket a híreszteléseket nem erősítik meg. Hasonlóképen nem felelnek meg a tényeknek azok a híresztelések sem, mintha az orosz kormány békekivánságokat fejezett volna ki.

avatott papját. De a színpadig vivő folyosón még egy kedves meglepetésre lett a jubiláns. Ott aradi szépasszony állta útját s adott át neki egy gyönyörű gyöngyvirág csokort.

A meghatott Szendrey őszinte szavakkal köszönte meg a szép csokrot: — Hölgyeim, a mai estnek egyik legdrágább emléke lesz az önök üdvözlője, mert tudom, hogy mikor e csokorral megleptek: arra a valakire is gondoltak, aki most itt a kulisszák mögött szív-szorongva várja az én jelenésemet, életemnek hű osztályosára: a feleségemre.

A színpadon már ekkor ott volt a sok-sok koszoru, melyek közül impozánsan kivált nagyságával a társulat babérkoszoruja.

Jubiláris előadásul Bisson pompás vigjátékát, az Államtitkár urat választotta Szendrey. De la Mare államtitkár szerepe legkiválóbb alakításai közé tartozik, amelynek megjátszásában az ő kiváló színjátszó képességei a legteljesebb mértékben érvényesülnek. Ma is így tapasztaltuk. A közönség a színpadra lépésekor igazán szeretetteljesen üdvözölte. Zugott, a taps sokáig, majd elhalkult, majd újra ismét kitért. Az előadás tíz percere megakadt s a szereplő személyek alig győzték a színpadra hordani a sok koszort és a sok ajándékot, melyet a művészdirektor tisztelőitől kapott.

Az előadás nagyon jó volt. A szereplők igyekeztek mennél emlékezetesebbé tenni igazgatójuk életének ezt a jelentős napját. A zenekaros ház jókedvvel ünnepelet s az erkölcsi siker mellett bizonyára meg lett az anyagi eredmény is, amely ékesen fog beszélni egy művészember emberi kiválóságáról is. Z. A.

Stockholm. A дума a néphez, különösen pedig a parasztsághoz felhívást intézett, mely azt mondja, hogy a nagyvárosok éheznek és a készletek, melyek felett a kormány rendelkezett, elfogytak, alig pár napra elegendők. — Polgártársak, — mondja a felhívás, — gondoskodjatok, hogy azok, akik titeket felszabadítottak, ne éhezzenek.

Az aradi ujságírók szociális szervezkedése.

— **Az egyesület átalakulása. — A kari és szociális érdekek istápolása. — Fábry Sándor dr. ünneplése. —**

— **Az Aradi Közlöny tudósítójától. —**

Az Aradi Ujságírók Segítő Egyesülete vasárnap tartotta közgyűlését, amelynek során a Segítőegyesület elhatározta, hogy programjába felveszi az ujságírók kari és szociális érdekeinek istápolását is; ennek következtében az eddigi Segítőegyesület átalakult Aradi Ujságírók Egyesületévé. Jelentős része volt a közgyűlésnek Fábry Sándor dr. elnök ünneplése; a közgyűlés meleg köszönettel adózott elnökének azért a fáradhatatlan agilis munkáért, amellyel az ujságírók egyesületét felvirágoztatta. A közgyűlés hálájának csekély jeléül elhatározta, hogy az egyesület eddigi özvegy és árvaalapját Fábry Sándor dr. alapnak nevezi el.

A közgyűlést Fábry Sándor dr. nyitotta meg, megemlékezvén az elmúlt esztendő munkásságáról s arról, hogy a segítő egyesület az elmúlt évben is minden irányban megfelelt hivatásának. De hogy ezt kellő mértékben megtehesse, ehhez szüksége volt az egyesületnek Arad társadalmának áldozatkészségére. A társadalom igaz megértéssel karolta fel az ujságírók ügyét és ezért mindazoknak, akik az egyesületet törekvéseiben támogatták, hálás köszönetét fejezi ki.

Ezután Faragó Rezső alelnök lelkis szavakkal emlékezett meg Fábry Sándor dr. elnök odaadó munkásságáról, s javaslatára a közgyűlés Fábry Sándor dr. ünneplése között elhatározta, hogy az egyesület özvegy és árva alapját Fábry Sándor dr. nevével nevezi el.

Az elnöklést ekkor Fábry Sándor dr. hirtelen közbejött más elfoglaltsága miatt Faragó Rezső alelnök vette át. — Lippai Dezső felolvasta ezután a titkári jelentést, Martonosi Károly könyvelő pedig a pénztári jelentést terjesztette elő. — A közgyűlés a jelentéseket elfogadta, s az összes funkcionáriusoknak a felmentvényt megadta. Bolgár Lajos indítványára a közgyűlés úgy a titkárnak, mint Martonosi könyvelőnek köszönetét fejezte ki.

Az alapszabály módosításra került ezután a sor, a melynek keretében kifejezésre jutott az a határozott törekvés, hogy az aradi ujságírók ezután egységesen síkra szállanak szociális és gazdasági helyzetük megjavításáért. Az egyesület eddigi címe ez volt: Az Aradi Ujságírók Segítő Egyesülete, miután ezután nem csupán a segélyezés lesz a célja az egyesületnek, hanem a kari érdekek védelme is, az egyesület ezt a címet vette fel: „Aradi Ujságírók Egyesülete.”

A kari érdekek védelmére a közgyűlés négytagú szindikátust küldött ki azzal a megbízással, hogy az ujságírók szociális és gazdasági helyzete érdekében a szükséghez képest eljárjanak és megállapodásaikat terjesszék a választmány elé. A szindikátus tagjainul Sulik Kálmán elnöke alatt Teller Kálmán, Marót Sándort és Bruckner Lajost választotta meg a közgyűlés.

Ezután Lits Antal lelkis szavakkal emlékezett meg az egyesület vezetésének munkájáról s indítványára a közgyűlés Fábry Sándor dr.-nak és a tisztikárnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

A választások következtek ezután. Az egyhangú lelkesedéssel, közelihiáltással történt választás eredménye a következő: Elnök: Fábry

Sándor dr., alelnök: Faragó Rezső, titkár: Lippai Dezső, pénztáros: Bolgár Lajos, jegyző: Réthy József. Választmányi tagok: Lits Antal, Marót Sándor, Sulik Kálmán, Teller Kálmán, Vörös László dr., Bruckner Lajos. Számvizsgáló-bizottság: Farkas Ferenc, Cs. Endes Dániel, Fetter Elemér dr.

Faragó Rezső a megválasztottak nevében köszönetet mondott a közgyűlés bizalmáért s a közgyűlést berekesztette.

Az orosz munkáspárt törekvései.

— **A köztársasági munkásbizottság mellékkormánya. —**

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

A Tempsnek jelentik Pétervárról: A munkások kiküldöttjei a következő nyilatkozatot tették közzé: „A kormány, amely az ország mérsékelt elemeiből van összeállítva, a reformok egész sorozatát ígerte meg s azokat részint a háború folyamán, részint a háború után akarja megvalósítani. E reformok egyik nagy része az ország demokratikus tömegeinek érdekében szól és ezért az összes demokratáknak kötelessége az új kormányt tőlük telhetőleg támogatni. A katonák és a tiszték kötelessége, hogy a hadseregbe a hűség és a bizakodás érzetét vigyék bele.

A Temps jelenti Pétervárról: **A munkások kiküldöttjei és a дума ideiglenes kormánya teljesen egyenrangú hatalmakká váltak.** Azok a túlzott követelések, amelyekkel a munkások felléptek és azok a nagy elmentések, amelyek Pétervár és Moszkva vezető körei között felmerültek, veszedelmekkel fenyegetik az egész helyzetet. A legszélsőbb radikális elemek központja Moszkva és a munkások azt akarják, hogy az alkotmányhozó gyűlést is Moszkvába hívják össze.

Stockholm. A pétervári köztársasági munkásbizottság mellékkormányt alakított, amely a vidékkel tart nagy összeköttetést és a kormány különvételét mutatja.

Gázrobbanás II halottal.

— **Távirati tudósítás. —**

Ma délelőtt kilenc és tíz óra között Tordán borzalmas szerencsétlenség történt. A városnak egyik legnagyobb és legszebb háza, a Kimpel palota rettenetes detonáció közepett összeomlott. Az eddigi vizsgálat megállapította, hogy gázcső repedés történt és az így kiáradt gáz robbant fel. Egy cselédeány égő lámpával ment be a pincébe és ez gyújtotta meg a nagy mennyiségben kiömlött gázt.

A szerencsétlenség színhelyére rendőri bizottság ment ki és a kivonult katonaság nyomában hozzá fogott a mentési munkálatokhoz. Megállapították, hogy a robbanásnak tizenegy halottja van. A házban két üzlethelyiség volt. Az egyik üzlet Füssi József nyomdaállalat és papírkereskedése volt. Ebben az üzletben a robbanás pillanatában egy elárusító, egy pénztárosnő, egy gyerek és egy parasztlány tartózkodott, akiket hoitan huztak ki a romok alól. A szomszédos üzlet Petrikás Emil divatáru üzlete volt, ahol egy elárusító, egy segéd, egy vevő és egy inas lelte halálát. Ezenkívül a többi halott az összeomlott házban lakói voltak.

A rendőrség megindította a vizsgálatot, hogy kit terhel a felelősség a szerencsétlenségért.

Tordáról jelentik: A robbanás következtében három egymás mellett levő egyemeletes ház omlott össze. A szerencsétlenségek tizenegy halottja és tíz súlyos sebesültje van. A halottak felismerhetetlenségig össze vannak roncálva, úgy, hogy közülük csakis Petrikás Emilné, egy fűszerkereskedő feleségét ismerték fel.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Kedvez: Csárdás királyné, operett először. (Kezdete háromnegyed hétkor.)

Szerdan: Csárdás királyné, operett. (Kezdete háromnegyed hétkor.)

Csütörtökön: Csárdás királyné, operett. (Kezdete 7-kor.)

Féntéken: Csárdás királyné, operett. (Kezdete 7-kor.)

— **A színház hírei.** A Csárdáskirályné bemutatója. Nagymérvű előkészületek előzték meg a mai bemutató előadást, melynek egy erkölcsei, mint anyagi sikere biztosítva van. A társulat az újdonsághoz új díszleteket csináltatott és így a szemnek is gyönyörűsége lesz a Csárdáskirályné előadásán, valamint káprázatos jelmezek Horváth Mici és Járai Bórkának úgy, hogy ez magában is látványosságzámba megy. Nagy gondot fordított a színház a kiállításra, úgy hogy semmi sem fogja zavarni a stilszerű, gyorsan perdülő előadást. Az összes szereplők tudásuk és tehetségük legjavát viszik a színpadra. A Csárdáskirályné első két előadása bérletszünetben lesz és különösen kéri a közönség, hogy legalább háromnegyed 7-kor szíveskedjenek a nézőtér helyeit elfoglalni, a menzárban az előadás pont 7-kor megkezdődik és kívánatos, hogy a későbbi járás-kelés ne zavarja a zenei szépségeket. A Csárdáskirályné sorozatos előadásai folytatólagosak lesznek. — **Ifjúsági és népies előadás.** Szombaton, március 31-én d. u. Kőmives Kelemen kitűnő újdonság kerül előadásra. Ennek a rendkívüli sikert aratott színdarabnak ez lesz az első délutáni előadása. Az összes szereplők ugyanazok, mint az első bemutatónál voltak.

— **A Kölcsey Egyesület délutáni.** Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár rendkívül érdekes előadást tartott ma délután a kulturpalota nagytermében. A nagy tudású és vonzó előadású professzor, ki a Kölcsey Egyesület közönségének egyik legszívesebben látott vendége, bő tanulmányra valló és szellemes előadását Romániáról s arról tartotta, milyennek kell lennie a viszonyoknak a háború után, ehhez a sok garázdaságot véghez vitt kis balkán államhoz. A földrajzi helyzethez és politikai viszonyokhoz alkalmazkodó érvelés vaslogikájával bizonyította be az előadó igazságait, melynek nagy közönség tapsolt.

* **A magyar egyenes adók.** Ezzel a címmel Soltész Adolf dr., az Iparegyesület igazgatója és Klug Emil dr. szerkesztő egy kitűnő gyakorlati kézikönyvet szerkesztettek, melyben nagy szakértelemmel összeállított és feldolgozott anyagát nyújtják az összes magyar egyenes adókra vonatkozó törvényeknek, utasításoknak és joggyakorlatnak. Régóta nélkülöztünk egy ilyen szakmunkát, amelynek kétszeres a szüksége ma, amikor az egész vonalon új adótörvényekkel kell számolnunk és amikor oly nehéz a fennálló bonyolult és nehézkes intézkedések között eligazodni. Külön elismerést érdemel, hogy a szerzők minden ponton a legnagyobb áttekinthetőségre és a hatalmas anyag feldolgozásában egyszerűsége és világosságra törekedtek. A közel száz oldalra terjedő vastok könyv nyilván rengeteg munkát emésztett fel, ez azonban nem vészett kárba, mert a könyvet nagy haszonnal fogják forgatni jogászok, iparosok, kereskedők, pénzemberek egyformán és bizony nagy keletje lesz a közönség legszélesebb rétegeiben. Örömmel regisztráljuk a munka megjelenését, mert igazán hűzágpótlónak tartjuk. A kézikönyv egyébként az Országos Ipar egyesület kiadásában jelent meg.

Hegedüs Ede alezredes bűnpere.

— A vád- és védbeszéd. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A nagyszabemű hadosztálybírószág ma folytatta Hegedüs Ede huszáralezredes bűnpereinek fő tárgyalását. A tárgyalást reggel fél kilenckor nyitotta John Jenakie vezérőrnagy, elnök, azután Hummel alezredes-hadbíró, tárgyalást vezető felszólította Braun Rudolf dr. katonai ügyészt a vádbeszéd elmondására. Az ügyész-hadbíró majd négy óra hosszáig tartó vádbeszédére azt a szokatlan formát választotta, hogy sűrűn teleírott, gondosan megfogalmazott papírszeletekről olvasta föl.

A vádbeszéd.

A vádbeszédet bőséges kivonathban itt közöljük:

— Tekintetes császári és királyi hadosztálybírószág. Az ügy, amelyet hetek óta itt tárgyalunk, végre dülőre jutott és közeledünk időponthoz, amikor a nagytekintetű hadbírószág dönteni fog ebben a bűnpertben, amelynek vádlott áll középpontjában, aki ellen emberi életek elpusztulásának okozásán kívül egész sereg eselekmény miatt kötelességem még vádat emelni. Vádbeszédemben lelkiismeretesen elő fogok adni minden körülményt, ami az alapos bizonyítási eljárás során itt előttünk felszínre vetődött, nem fogok elhallgatni az enyhítő körülményeket sem, sajnos azonban, nem sok ilyent látok vádlott mellett szólni. Ugy a vádlott, mint a védelem képviselője megkísérelték, hogy vádlott ügyét politikai térre játsszák át, mindent elkövettek, hogy vádlottat olyan szerencsétlen üldözöttként tüntessék föl, aki inaktik hazafiassága miatt került a vádlottak padjára. Vádlott hazaárulóknak nevezte a parancsnoksága alá került internáltakat, lehet, hogy erről meg is volt győződve, mindenestre úgy bánt velük, ahogy inkarnátus hazaárulókkal szokás bánni. Ez azonban nem nevezhető hazafias eljárásnak, Hegedüs Ede alezredes akkor teljesítette volna katonai és hazafias kötelességét, ha megtartotta volna azokat a hadügyminiszteri utasításokat, amelyek neki az internáltakkal való bánásmódot pontosan előírták.

(Kötelességmulasztás.)

Vádlott azzal védekezik hogy — különösen kezdetben — nem voltak utasításai. En azonban hivatkozom a hadügyminiszteri rendeletek egész sorozatára (itt számokat és dátumokat citál az ügyész) és hivatkozom arra a körülményre, hogy ezenkívül a még enyhébb és méltányosabb eljárás is minden egyes internált-tábor parancsnoknak diszkrecionális jogában állott. Vádlott azt állítja továbbá, hogy az előírásokat már csak azért sem tartotta meg, mert mindig több internált érkezett, mint amennyire hely volt. De hiszen ő telefonon is tiltakozhatott volna ez ellen a hadügyminiszteriumba és a Bosznia-Hercegovinai kormányzónál, — ezt azonban egyszer sem tette.

Hegedüs alezredes a nagy hazafi, aki magyar Dreyfusnak nevezte magát a hadügyminiszterhez intézett panasziratában, épen azzal a méltatlan bánásmóddal tette a legrosszabb szolgálatot hazájának, melyet az internáltakkal szemben tanusított. Az internáltak memorandumai eljuthattak és bizonyára el is jutottak az ellenséges külföldre, ahol nincs kizárva, hogy a mi szegény hadifogiyaink és internáltjaink adták meg az árát vádlott rosszul alkalmazott hazafiasságának.

(Példás büntetést.)

Epen ezért, már most, Nagytekintetű Had-

bírószág, vádlottira a lehető legszigorúbb büntetés kiszabását kérem. Példát kell adnunk, meg kell mutatnunk ellenségeinknek, hogy mi a kulturállam nem hagyjuk megtorolatlanul az ártatlan, védtelen embereken esett sérelmeket.

— Ezután nagy részletességgel áttért az ügyész a vád egyes pontjainak bizonyítására. Ismertette a Vörös Keresztre való gyűjtések ügyét, azt a tényt, hogy az aradi internált táborban minden katonai szabályzat ellenére a szabadságvesztés büntetéseket pénzbüntetésre lehetett átválttatni, ami az internáltaknak sok pénzébe került. Ismerteti a Hegedüs-kórház ügyét, a fényképezést, a 20—30 filléres levelező-lapokat, szintén sub titulo Vörös Kereszt, sub titulo jótekonyság szedtek ki pénzeket az internáltaktól. Ismerteti az orvoshiányt és az internált orvosok ügyét, azt, hogy Bokonics doktor csak költözött szaronyu örök kíséretében tarthatott maródi viziteket, a víz hiányt. Rátér az orvosszakértők véleményére, amely szerint a ciszternák víze az egészségre ártalmas volt. Leírja a betegszobát, ahol a betegek fektüdtek — Bokonics dr. tanuallomása alapján.

(A tények beszélnek.)

A tények beszélnek, — mondja az ügyész. Az, hogy a kiütéses tífusz felléphetett, még érthető valanogy, de hogy oly gyorsan terjedt, azt csak a rendtelenség, okozta. Vádlott testgyakorlatokra kényszerített korosabb internáltakat is, déle 11 és délután 1—3 óra hosszáig és ezek végignézésére hölgyeket hozott ki, akik állítólag ruhát hoztak az asszonyoknak és gyermekeknek. De miért nem mentek azán el, miért nézték a gyakorlatokat. Nyilvánvaló, hogy vádlott nyilvánosság előtt végeztette az internáltak gyakorlatait.

Pop Csicsó István bizonyítja, hogy a foglárók üzemeltetése már az egész városban beszéltek. Ismerteti az ügyész a husszállítás ügyét. Koch mesárosnak tivére volt Koch őrmester az internált táborban. A hus sem minőségileg nem volt elég, sem mennyiségileg. Amellett a hus egyrésze és épen a java, a foglárók asztalára került.

(Lachmann százados dícsérete.)

Lachmann százados, aki sokkal fiatalabb tiszt Hegedüsnel, tudta szánálni az internált tábor állapotait és rendet tudott csinálni. Vádlott egy szegény üldözött pózát vette föl és azt kérdezi: Tényleg bűnös vagyok én? — Hát igen, uraim, bűnös ő, százszor és ezerszer is az ..

Igaz, hogy vádlott egyidőben volt táborparancsnok, fegyház parancsnok, internált táborparancsnok és a katonai felügyelet alatt álló gyár parancsnoka. Ez azonban nem szolgálhat neki védekezésül, hiszen egész sereg tisztje volt segítségére, törzstisztek és főtisztok. Azt mondja, hogy sokat dolgozott, de nem a munka mennyisége a fontos, hanem a minősége és a jószándék. Vraciu dr. hiába tett jelentést, szóban és írásban, vádlott nem intézkedett, hogy az internált tábor állapotai megjavuljanak.

(Az internáltak — Principek.)

Vádlott szidalmazta is az internáltakat, hazaárulóknak, Principeknek nevezte őket. Szerinte az internáltak hazudnak és azzal védekezik, hogy a tolmácsok rosszul adták vissza az internáltaknak az ő szavait, azonban mért nem alkalmazott az internáltak közül tolmácsot, hiszen olyan emberei voltak, mint Radovics dr. és Bokonics dr.

Rátért az ügyész a klembán ügyére. Ezeknél adata vádlott legjobban szívtelenségének bizonyítékait. Hivatkozik az ügyész Ceika alezredes és Wesseli alezredes tanuallomására. Az internáltak tanuallomásainak megbízhatóságát bizonyítja, hogy nem tételezhető fel, hogy egyszerű parancsok betanított vádlottakat legyenek egybehangszerűen és ezt a betanított vádlottakat hónapokig megtartásuk emlékezetükben, hogy a fő tárgyaláson megismételhessék.

Hus két napon át egymás után hiányzott. Másnap kilenckor kiköt. A szesznyetevan kikötél sem tudott vádlott felvilágosítást adni. Tudta, hogy a mérleg rossz és parancsot adott hamis jegyzékonyv kiállítására. A 90 kő január 30-án hiányzott. A vádlott első napon még nem tudta, hogy a mérleg rossz, mégis parancsot adott a jegyzékonyv kiállításra.

(Hegedüs alezredes panaszirata.)

Mikor idáig ért vádbeszédében Braun Rudolf dr. katonai ügyész, szünetet kért az elnöktől. A tárgyalást vezető őt perere feltűggesztette a tárgyalást. A vádló ezután Ceika dr. bevadoklására és a temesvári hadbírószág rágalmasására tért át, amelyet a vádlott a hadügyminiszterhez intézett panaszában követelt el. Vádlott szerint Gábor főhadnagy mondta volna neki, hogy Ceika hadbíró hazafiatlan beszédet tartott az internáltaknak, ezt azonban Gábor főhadnagy — akit már volt alkalmam jellemezni — itt a bíróság előtt megcáfolta. Gábor főhadnagy sok mindent megára vállalt. Azt mondotta, hogy ő csinálta ezt, meg ezt, de a parancsok tudta nélkül nem lehetett volna magánszorgalomból hibás intézkedéseket tenni. Tehát vádlott a felolós, vádlott a bűnös és semmiféle enyhítő körülmény ezzel a vádlottal szemben nem jöhet figyelembe szabályellenes magatartása és bűnei miatt, hiszen mint öreg katona jól tudhatta az előírásokat.

— A vádlott teljes tagadásban van. Azt állítja, hogy az ő eljárása volt a helyes és az olesó, nem tehetett másképp. Ha vádlott semmi mást nem követett volna el, mint hogy egy cs. és kir. hadbírószágot irrealis és unszolid fizetéshez hasonlított, ezért is szigorú büntetést érdemel. Ha a vádlott azt mondaná, ezt meg ezt tettem, igyekeztem javítani az állapotokon, akkor lehetne enyhítő körülményeket figyelembe venni. De ő azt mondja: nem tehettem semmit, nem vagyok bűnös. Tehát szigorú büntetést kérek, olyan büntetést, mely intő például szolgáljon és a vádlott összes bűneit megtorolja. Kérem a háromszáznyelven szakasz szerint minősülő hivatalos hatalommal való visszaélés miatt és a 382. §. szerint büntetendő bűncselekményekben Hegedüs alezredes bűnösnek kimondani és egyévtől öt évig terjedhető súlyos börtönbüntetéssel sújtani és egyben rangjától megfosztani.

Az ügyész vádbeszéde tizenkét óra felé ért véget. Ezután az elnök tizenöt perces szünetet rendelt el.

A védő beszéde.

A tárgyalás újabb megkezdése után Munteán Viktor dr. védő tartotta meg határozó, hatalmas védőbeszédét, amelyből a következőket közöljük:

A bizonyítási eljárás befejezése alkalmával azt mondotta a nagytekintetű hadosztálybírószág többek között, hogy tiszta képet alkotott magának. Nem tudom, hogy ez a kép ugyanaz-e, amit a vádló festett, de akármiyen legyen is, kérem a bíróságot, hogy függesse fel eddigi véleményét és legyen fogékony aziránt, amit én itt feltárni fogok. Annál is inkább kérem ezt, és kérem becses figyelmüket, mert ezáltal

első ízben van alkalmam védelem védekezését előadni.

Mindenekelőtt kérem a nagytekintetű hadbírószágot, hogy az ügy elbírálásánál ne nézzen mai perspektívából, mert ez lényeges hiba volna, hanem menjenek vissza két évvel oda a színhelyre és tekintsék egészen közlelő az ügyeket. Vegyék figyelembe azokat az állapotokat, amelyek akkor általánosan uralkodtak, ugyancsak fontos, hogy a fogalmakat ne a mai, hanem az akkori értelemben bírálják el. Fontos és lényeges azokat a körülményeket tudni, amelyek között Hegedüs alezredes ellen megindult az eljárás. A kommadóban változás állott be, Lachmann százados lépett Hegedüs örökébe és róla hallottuk a bizonyítási eljárás során, hogy vádlottal nemcsak, hogy nem barátságos, hanem egyenesen ellenséges viszonyban állott. Ugyanekkor lépett életbe a bizalmi férfiak intézménye az internált táborban és eltekintve attól, hogy még talán más motívumok is játszottak közre, a viszonyok olyanok voltak, hogy mindenki, az utolsó internált is vérszemmet kapott. Hozzájárult ehhez a memorandum, amelyet az internáltak írtak, továbbá Wessely alezredes relatívje és Pop-Ucsó inferventiója. Az egészet pedig betetőzte Ceika alezredes-hadbíró azon beszéde, melyet az internáltak előtt tartott és amelyben a bűnösnek szigorú megbüntetését helyezte kilátásba.

(Mindenképpen a vádlott ellen...)

Ezzel körülbelül precizirozva van az az álláspont, amellyel mindenki a vádlott ellen foglalt állást. Ez volt az az ár, amely ellen uszni egyenesen veszedelmes volt. Illusztrálja ezt Dalipagics sorsa, aki Hegedüs mellett mert állást foglalni és akit aztán Lachmann százados hallgatott ki, felelősségre vonva őt azért, hogy állítólag Gábor főhadnagy rábeszélésére, tanukat akart szerezni Hegedüs alezredes mellett. Ellenben Radovics doktornak szabad volt a vád számára anyagot gyűjtenie.

Rámutat továbbá a védő, Gábor főhadnagy sorsára, aki az első kihallgatásánál szintén belátta, hogy a farkasokkal kell élni. Ugy Dalipagics, mint Gábor kénytelen volt később, amikor más viszonyok közé jutottak, megmészíteni az első vallomást, mert az nem felelt meg a tényeknek, csak a körülmények nyomasztó hatása alatt tették. Ezután foglalkozik a védő három tanunak Dalipagicsnak, Gábornak és dr. Radovicsnak vallomásával, és párhuzamot von e három tanu között, rámutatva, hogy micsoda rokonság és micsoda különbség van e három vallomás között. Dalipagics a bíróságon kívül, Lachmann előtt tett vallomását módosítván, a bíróság előtt, eskü alatt kihallgatva beigazolta, hogy nem igaz az az állítás, hogy Gábor főhadnagy mondtatva szerzésére akarta volna rábírní. Viszont ugyancsak az a tanu, és mások, Klimkó főhadnagy, Acs nádnagy stb, a főtárgyaláson igazolták, hogy Radovics agított.

(A dédelgetett Radovics.)

Tehát mindjárt ehelyütt meg kell jegyezni, hogy Gábor főhadnagy, akinek tanúságát a vád mindenáron diszkreditálni igyekezik, legalább is annyi hiteles érdemel, mint a dédelgetett Radovics, akiről két eskü alatti vallomással be van bizonyítva, hogy agított. Az eljárás sorsa meg volt pecsételve azáltal, hogy Radovicsot bízták meg a vizsgálóbírónak való adat és anyaggyűjtéssel. Ezt maga Ceika hadbíró-alezredes mondotta a kihallgatása során.

Az ötezer internált közül alig 200 lett kihallgatva, tehát ez nem bírhat döntő bizonyító erővel. Legalább a felet ki kellett volna hallgatni az internáltaknak. De még lehetetle-

nebb és hallatlanabb, hogy ezt a kétszáz tanu kivétel nélkül Radovics jelentette be. Itt felolvas a védő egy a tanuk jellemzésére rendkívül fontos és alkalmas dokumentumot. Wessely alezredes relációjából. S hivatkozik még más tanukra is és rámutat arra a körülményre, hogy milyen szempontból kell az ilyen körülmények között összehordott bizonyítási anyagot helyesen mérlegelni. Hivatkozik a védő számtalan tanunak vallomására, akik megcáfolták a vád állításait. Hivatkozik a vád taninak vallomásaiban telmerült ellentmondásokra.

(A koszt.)

Az egyes pontokkal kimutatja annak lehetetlenségét, amit az internáltak az élelmézésről vallanak. Sorra megcáfolja a terhelő vallomásokat. Ezután rátér a rendeletekre, melyek utbaigazításul szolgálhattak Hegedüsnek és konstatálja, hogy ezeknek az alezredes eleget tett, amennyiben alkalmazhatóak voltak. Egyáltalán nincsen tehát bebizonyítva, hogy azok keresztülvitelével nem törődött volna. De egyébként ezek a rendeletek nem tartalmaztak kellő utbaigazítást, amint ezt az ügyész ur is elismeri, azt mondván, hogy az internált-tábor parancsnokoknak diszkrecionális joguk van méltányosság gyakorlására.

(Hegedüsnek nem volt praxisa.)

Tekintettel arra, hogy mint internált-tábor parancsnok Hegedüs alezredes még csak kezdő volt és tekintettel arra a közleményre, hogy világháború, melyben internálások szükségesége adódott, akkor először tört ki: — Hegedüs alezredes praxist igazán sehohsem szerzhethet. Legjobb belátása szerint intézte tehát a dolgokat és nem lehet azt állítani, hogy lelkiismeretlenül végezte feladatát. Be van bizonyítva, hogy javításokat eszközöltetett az internált táborban, ablakokat vágatott ahol kellett és éjjel-nappal dolgozott és dolgoztatott 150 embert ezeknél a munkásoknál. Továbbá mindenféle orvosi tanács keresztülvitelét próbálta és van adat arra is, hogy a bejelentett számon felül érkezett internáltakat igyekezett továbbítani. De minden intézkedéséhez felsőbb jóváhagyás, hozzájárulás volt szükséges, előbb megkereséseket kellett írnia. Nema lehet azon esodáikozni tehát, hogy Hegedüs alezredes nem tudott márci-holnapra várászolni és csodákat művelni. Hivatkozik védő a szakértők véleményére, akik szerint a vádlottat felelősség ugyszólván nem terheli, mert az internáltak között kiütött járvány is csak rajta kívül fekvő okokra vezethető vissza. Érinti a jogkérdést Munteán dr. védő és kimutatja, hogy a vádlott a táborban levő rossz viszonyok miatt a 284 paragrafus a) pontja alapján felelősségre nem vonható.

— Ezután következett az első vádpontra való reflektálás. Védő szerint a zsarolásra sem bizonyíték nincsen, különösen a szándékosság, amelynek feltételezése nemcsak, hogy nem logikus, de a közismert körülmények is megcáfolták.

Ezzel összefüggésben rátér a védő a 6-ik vádpontra, amely a hivatalos hatalommal való visszaélésről szól. Kimutatja Munteán doktor, hogy a klenákiak megbílyesése fölfujt dolog, de egyébként voltak erre alapos okok, és a vádlott fegyelmi hatáskörét tal nem lépte, figyelemmel az etekintetben nagyon szigorú intézkedésekre.

(A mérleg-ügy)

A mérleg-történetében rámutat védő arra, hogy az egész jegyzőkönyv oly körülmények között jött létre, melyek nem voltak alkalmasak sem az ügyész által állított felelőzetésre, sem pedig cározásra, miután a rosszhiszeműség itt nincsen bebizonyítva, de sőt egyenesen le-

hetetlen. Végül a rágalmazással foglalkozik bővebben Munteán Viktor dr., amelyet állítólag Hegedüs alezredes a hadügyminiszterhez intézett beadványában követett el. Kimutatja, hogy sem becsületsértés, sem rágalmazás nem fog fõnn és bizonyítja az állítások valódiságát, a katonai bűnvádi perrendtartás értelmében.

Végül a Hegedüs-kórház ügyében fölhozott adatait szegezto szembe a védő az ügyész állításainak.

A hatalmas védőbeszéd délután 4 óra után ért véget. Ezután a bíróság felfüggesztette az ülést 6 óráig. Este 6 órakor folytatták a tárgyalást. Következett Braun Rudolf dr. főhadnagy-hadbíró, katonai ügyész replikája. Néhány kritikai észrevételt tett a védő jogi érvelésére vonatkozólag és újlag megtámadta a védelem tanuit. Erre Munteán Viktor dr. védő rövid, de hatásos beszédben, különösen

tanut vette védelmébe, akinek vallomása kifogástalan és szavahihetősége minden kétségen felül áll. A többi tanukra vonatkozólag is tiltakozott az ügyész diszkreditáló törekvései ellen.

A bíróság tagjai a hosszadalmas perbeszédet a legnagyobb figyelemmel hallgatták végig. Hummel alezredes, tárgyalást vezető azt a kérdést intézte a vádlott Hegedüs Ede alezredeshez, hogy van-e még valami mondani-valója, avagy megjegyzése a vádra.

Hegedüs Ede alezredes rámutatott néhány ellentmondásra, amely a vád tanuinak vallomásaiban fölmerült. Mondó körülményeket hozott föl maga mellett, fölémeltette a tapasztalt igazságtalanságokat, amelyek vele szemben előfordultak és ártalmosságát hangoztatta.

(Itélet szombaton.)

Ezzel a bíróság a mai tárgyalást bezárta. Hummel alezredes tárgyalást vezető közölte, hogy az ítélet kihirdetés szombaton reggel 8-9 óra között fog megtörténni.

A 33-asok új parancsnoka.

— Nemes Pappházy János alezredes. —

— Az Aradi Közelony tudósítójától. —

A 33-ik gyalogezred élére új név került: nemes Pappházy János alezredes a házvezred parancsnokává nevezte ki a király s díszes állását március hó elején az új parancsnok már el is foglalta. Amely váratlanul jött Fehér Imre ezredesnek a regimenttől való hirtelen távozás, bizonyára ép oly megnyugtató és fölemelő hatással lesz Arad város és Aradmegye egész társadalmára, hogy a mi fiaink, véreink atyja és vezére ismét egy kiváló, nemesszívű ember lett, egy igaz-vérig katona, egy talpig térfigyelenység, akiről csak a legjobbat és legszebbet mondhatjuk.

Pappházy alezredes katonai pályáját a békeidőben 101. gyalogezrednél kezdte meg. Később rövid ideig a 44. gyalogezred kötelékébe tartozott, majd ismét visszahelyezték a 101-hez, ahonnan a legfőbb hadar parancsa a mi házi regimentünk élére szólította most.

Pappházy alezredes régi magyar nemesi család ivadéka. A nowo-alexandriai véres ütközetben Pappházy alezredes, mint ezredparancsnok, csapatai élén súlyos sebet kapott. Felgyógyulása hosszú ideig tartott, s amint egészsége helyreállott, átvette az 51. gyalogezred pótzászlóaljának parancsnokságát Prágában. Itt érte 1917. február 28-án a felsőbb parancs, amely a 33. gyalogezred parancsnokává nevezte ki. Az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásáért a király a III. oszt. vaskoronarenddel tüntette ki.

Arad szerepe a Balkán meghódításában.

— Szávay Zoltán előadása. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Előadói érdeklődés közepette tartotta meg Szávay Zoltán az a temesvári kereskedelmi és iparkamara tükása közgazdasági előadását az *Összetett aradi szabadkőműves páholy meghívására*. Előadása témájával a világháború kezdete óta egyre aktuálisabbá váló balkán kérdést választotta Araddal és a délvidekkel kapcsolatban. Az előző és a városba közgyűlési témát csaknem teljesen megtöltő közönség a legnagyobb érdeklődéssel és élvezettel hallgatta a kiváló előadó rendkívül tartalmas fejtegetéseit. Az aradi közönség Szávay Zoltánban kész ráadásul ismerhetett meg. A hallgatóságunk fektető volt, hogy amikor Aradnak a Balkán felé való közgazdasági terjeszkedéséről vetnek fel okos és életrevaló ideákat, a város vesztősége részéről senki sem tanja édesemnek az előadásban való megjelenését.

Szavay Zoltán fejtegetéseinek gondolatszerűségét és lényegét a következőkben ismertetjük:

A vendég Dukka Ákos országos híri pótlának a Balkánról szóló egyik nagykereskedő versével kezdte be előadását. A pótana arra int az ország népet, hogy fordítsa tekintetét kelet felé, mert Hamburgtól Bagdadig hatalmas hidat akarnak építeni a németek és fele, hogy a hidat magasan a legyárt főfőt vonják, úgy, hogy mi teljesen lemaradunk arról a hídról. Az eredeti bevezető lépés után az előadó a következőképpen folytatta:

— Németország nemcsak a határegeren tör előre, hanem a Balkán felé is biztos lépésekkel halad. Ezt igazolja ama körülmény, hogy Németországban már eddig háromszáz olyan egyesület alakult, amelynek feladata a Balkán kérdéseiből való foglalkozás. Német szövetségeink ugyanis az eddig elvesztett kereskedelmi piacokért a Balkánon akarja magát rekonstruálni és új, erős gazdasági kötelékekkel igyekezik a Balkán államokat magához kapcsolni. Erősen kell tehát akciósba lépniük, ha eredményesen akarjuk felvenni a versenyt Németországgal. Nekünk a Balkán az egyetlen piacunk, ahol közgazdaságilag terjeszkedhetünk és földrajzi helyzetünket a Balkánon ki is kell használnunk. Megállapíthatjuk, hogy a Balkán, mint jellező nem üres szólam, mert minden tekintetben megérdemli Európának az az értékes területe az érette folyó gazdasági küzdelemet. Az európai Balkán területe 6.500 négyzetkilométer és lakóinak száma 48 millió. A lakosság két milliárd korona értékű közgazdasági cikket importált a háború előtt évről, és az import azonban a háború után feltétlenül növekedni fog és nekünk arra kell törekedni, hogy ezt a szükségletet jórészt mi fedezzük. Ehhez meg vannak a kihasználás összes előfeltételei: a földrajzi közelségünk és a Balkán felé vezető szárazföldi és vízi utjaink. Különösen a Duna jöhet számításba e tekintetben, mert a Duna nem elválasztja, hanem összeköti a két partján elterülő államokat és a Duna mellékfolyói is jó közlekedési irányul szolgálnak. Azt szokták ellenvetésül felhozni: Magyarországnak olyan jelentéktelen ipara van, hogy még a saját szükségletünket sem tudjuk fedezni, tehát ipari szempontból kénytelenek vagyunk terjeszkedni. Ez az érv azonban nem állhat meg, mert az áru mindig megkeresi azt az utat, ahol nagyobb keletősége van és így a behozatal és a kivitel egyformán kifejlődik még akkor is, ha a

helyi szükségleteket egy-egy cikk nem is tudja kielégíteni. Az exportra már azért is szükség van, mert az árszabályozó hatással bír. Különben is egészen természetes, hogy nekünk kell a Balkánt a szükségletekkel ellátni, mert mi vagyunk hozzá legközelebb.

— A Balkánra 854 millió korona értékű ipari cikket exportáltak az utolsó évek egyikében. Ebből természetesen Aradnak is megfelelő rész jutott, mert a cukor, a liszt, a gép, a szövetek egy része Aradról és a környékéről is juthatott a Balkánra. E cikkek termelése Aradon most is jelentékeny és a jövőben még növekedik. A Balkán-export és import statisztikája egyébként nem egészen megbízható, mert ezek az adatok még a Balkán-háború előtt vétettek fel. Az 1910 év előtti öt évi átlag behozatali összege 31 millió, kiviteli átlaga pedig 62 millió. Így tehát forgalmunk alig éri el a száz millió koronát. Arra a kérdésre, hogy mi volt az oka ennek a jelentéktelen forgalomnak, azt felelhetjük, hogy részben a külkereskedelmi szerződések idézték elő. A szerződésekből ugyanis hiányzott a kölcsönös kedvezmény és ezért a balkáni népek elhidegülték tőlünk. A monarchia tarifapolitikája nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a Balkán közgazdasági szempontból az utóbbi években ránk nézve elveszett. Svédországból például Szalonikibe olcsóbban lehetett és lehet iparcikket szállítani, mint tőlünk a Balkánra. A szállítási költség igen nagy szerepet játszik az árunál, mert a termelés költségei jórészt egyformák a legtöbb államban és a tarifális előnyök döntik el az áru versenyképességét. Sajnos a mi vízi utjaink nincsenek kihasználva és hidakban is rendkívül szegények vagyunk a Balkán felé. Nálunk csakugyan kizárólag vasúton történik a szállítás és ez megdrágítja az áruk továbbítását. A mi forgalmunknak csak öt százalékát teszi a hajon való szállítás, ez azonban Németországban huszonöt százalék. Az is nagy baj, hogy nálunk nem igen ismerik a Balkánt, pedig ennélkül lehetetlen azt meghódítani. A Balkánra ugyanis csak azt lehet bevinni, amit ott szeretnek, mert az új cikkekkel nem boldogul az eladó. Csak személyes érintkezéssel tud a kereskedő sikereket elérni. A mi kereskedőink azonban néhány kísérlet után elvesztik a kedvüket és átengedik a teret a németeknek. Sajnos nem is vagyunk nagyon előzékenyek és az is sűrűn megtörténik, hogy nem azt az árut küldjük, amit megrendelnek. Németországban ez nem létezik.

— A Balkán meghódítása tekintetében országos és helyi feladataink vannak. Az országos feladatok közé tartozik egy jó kereskedelmi szerződés, amely kedvezményes vámtételeket biztosítson iparcikkeinknek, viszont engedje meg a Balkán mezőgazdasági iparcikkeinek hozzánk való behozatalát. Hiszen láthatjuk a háborúban, hogy mezőgazdasági cikkekben sincs valami nagy bőség nálunk. Az ország közvéleményét a Balkán felé kellene irányítani és tömöríteni kellene a magyar nagyobb ipari városokat abban a tekintetben, hogy a Balkánnal szemben a kölcsönös rokonszenv felébresztessék. Kirándulásokat, kongresszusokat, tanfolyamokat kellene rendeznünk és iskoláinkba a balkáni ifjakat igyekeznünk vonzani. Mostanában bolgár és török ifjak készülnek hozzánk hosszabb tanulmány céljából. Szükséges volna a kereskedelmi külképviselet megszervezése, gyakorlati keres-

kedőket kereskedelmi attaséknak kellene kinevezni. Kívánatos volna a közlekedés terjesztése, a Duna-Rajna csatorna kiépítése és lehetővé tenni, hogy a Dunán hatszázötven tonnás hajók járassanak. Igen nagy jelentősége volna a Morava-Vardar csatorna kiépítésének. Ez különösen a magyar Délvidék szempontjából bírna óriási jelentőséggel. Jelenleg sajnos csak három vasuti vonal köt össze bennünket a Balkánnal és ez a vasuti közlekedés nem mondható ideálisnak. A határunktól Csernavodáig hiányoznak a hidak kilencszázötven kilométer hosszúságban. Az a kérdés most már, hogyan illeszkedhetne bele Arad ebbe a hatalmas közgazdasági munkába és miképpen biztosíthatná magának a Balkánhoz való közlekedés óriási munkájának egy részét. Szükséges az Aidunának a szerb parthoz való áthidalása és ezzel kapcsolatban kívánatos volna a Maros alsószakaszának hajózhatóvá tétele. Az Alduna áthidalására vonatkozólag két terv merült fel: a kevevári és a baziási áthidalás. Mind a két terv mellett lehet helyes érveket felhozni és mindkettő egyformán fontos Aradra és Temesvárra nézve. Igen nagy jelentőséggel bír még Aradra a Kassa—temesvári transverzális vasut megteremtése. Jól tudjuk, hogy vasuti közlekedés szempontjából a Tisza balpartját igen elhanyagoltuk; szükséges volna a Balkán forgalom szempontjából is ennek az országrésznek vasuti vonalak szempontjából való fejlesztése. Ez ugy Aradnak, mint Temesvárnak közös érdeke és szükséges mindkét városnak a Kassa—temesvári transverzális vonal eszméje mellett propagandát indítani. A Maros hajózhatóvá tételének óriási fontosságát ma már mindenki ismeri, mert tudjuk, hogy Erély kincsei ezen az uton juthatnak el legkönnyebben a Balkán felé és ez az út Aradon át vezet. A Maros vízi energiájának kihasználása csak megerősíti azt a véleményt, hogy ennek a tervnek megvalósítása kolosszális jelentőséggel bír Arad szempontjából. A Maros vízi energiájának segítségével ugyanis a gyárvalamatok termelése olcsóbbá válnék és versenyképességük nagyot lendülne. Szükséges a Balkánon Arad érdekében erőteljes akciót indítani, hogy a város nevét odalent megismerhessék. A balkáni nyelvek tanítása óriási fontosságú; ezen a téren Temesvár már eredményekre is mutathat. Temesvár illetékes tanvezetői részéről fel vagyok hatalmazva annak a kijelentésére, hogy Aradot nem tekintik riválisnak, hanem szövetséges társnak a Balkánon való térhódítás szempontjából. E téren együtt kell dolgoznunk, mert úgy nagyobb eredményeket tudunk elérni.

A hallgatóság tapsokkal adott kifejezést tetszésének az előadóval szemben.

EGYESULETI ÉLET.

(*) A vasvitéz levelezőlapok. A tanintézetek igazgatóságait arra kérjük, szíveskedjenek a „Vasvitéz” levelező-lapjaiért befolyt összeget Szántó Péter tanár urnak (Kazinczy-utcai polgári iskola) beküldeni. A „Vasvitéz” bizottság.

Tisztelettel kérjük

szokat a L. tábori előfizetőinket, akiknek a tábori postaszámuk megváltozik, hogy egyidejűleg a régi tábori postaszámukat is írják meg, mert ellenkező esetben a lap pontos küldésében fennakadás állhat. E

Az aradi fronton.

Az orosz forradalom a Városban.

A Városi kávéházban hosszú idő óta figyelek két urat, akik állandóan együtt ülnek a reggelinél s nem engedik egymásnak nyugodtan elolvasni az újságjaikat, folytonosan kicsérelik egymással olvasmányaikat. Az egyik: a direktor, a másik: az igazgató.

Idő: reggel 8 óra.

Direktor: Mi baja kérem, szeméi alatt harikák, az álmatlanság jelei...

Igazgató: Nem aludtam az éjjel.

Direktor: Beteg?

Igazgató: Már magam sem tudom. Azt látszem idegfacsarodási tüneteim vannak.

Direktor: Hol szedte ezt a kúrtós nyelvényt?

Igazgató: Az orosz forradalom forgatagában.

Direktor: Ember, megőrült maga? Hogy került maga az orosz forgatagba?

Igazgató: Ez az! Magam sem tudom, de tisztára beleestem az orosz revolúcióba. Ön tudja, hogy békés ember voltam, de most már én vagyok többé az. Megvadtam.

Direktor: Volt már orvosnál?

Igazgató: Balga ember! Nem orvos kell ide, hanem kard, pisztoly, kenyér és ajvár. Eljen Gucskov!

Direktor: Talán Miljukov?

Igazgató: Ne hozza nekem eké az embert. Kétszínű és kiismerhetetlen. Ma ezt mondja s holnap mást cselekszik. De Gucskov? Az más.

Direktor: Az mit csinál?

Igazgató: Éppen ez a titok. Ez a misztikus, a forradalom miszticizmusa, arról nem lehet tudni, hogy mit csinál s ha csinál, hogyan csinálja, vagy csinálja-e egyáltalán? Nagyszerű ember. Tudja, mikor a cár elé lépett s megfogta a mellénye gombját s azt mondta neki Nikolaj, mondj le, hát az nagyszerű volt.

Direktor: De hiszen Miljukov mondatta le a cárt?

Igazgató: Kérem, hagyjon fel ezzel a Miljukovval, torkig vagyok vele. Nem érzi-e ön, hogy midőn Rodziankó összeveszett Cirill nagyherceggel...

Direktor: De hiszen Nikolajevics veszett össze Cirill nagyherceggel.

Igazgató: Nikolajevics? Hát az is valaki. Protopopov, az az ember, azt nézze meg, mikor szónokol a munkástömegeknek.

Direktor: De hiszen Protopopovot bezárták, mielőtt szónokolhatott volna.

Igazgató: Lehet, de ez nem fontos, most az a fontos, hogy Cseidze generális megszóktatta a cárt, megnyitották Minszknél a frontot, ahol színnagyar ezredek állanak, akik előtt a cár letette a kardját. Erre Kerenszky ezredes megkérte Vilmos császárt, hogy csináljon rendet, mire a cár visszautazott a tescheni főhadiszállásra...

Direktor: (üjeden) Ember, miket beszél ön itt össze-vissza...

Igazgató: Ne szakítson félbe kérem, hol is hagytam el, igen: A főhadiszálláson a cár találkozott Alexejew régenssel, akinek benyújtotta lemondását. De csak ideiglenesen. De este már visszavonta és közben kikiáltotta a köztársaságot. A köztársaság elnökvé kinevezte Buchanan tábornokot s angol nagykövetté tette Alexandrovics Mihályt. A tegnapi lap szerint kinyitott a köcsiből s megületett kétszáz ezer embert, de a mai lapok ezt már sajtóhibának minősítették s elrendelték az orosz birodalomban az általános cenzurát. A Péter-Pál erődöt berendezték az új Romanov cári dinasztia nyári kastélyának s Carskoje-Sze'oban összeült a parlament, hogy kikiáltssa a francia forradalmat.

Direktor: (kétségbeesve) Apám, fiam, barátom, álljon meg egy pillanatra, ön megőríti az embert. Hol szedte ön ezeket?

Igazgató: (libegve) Az újságokban. Én végig olvastam minden hírlapot, tanulmányoztam az orosz forradalmat és most már tisztában vagyok az egész dologgal.

H I R E K.

Katonai felmentési ügyek miatt lemondott jegyző.

(Uj jegyző kúrtósán.)

— Az Aradi Közöny tudósítójától. —

Néhány hónappal ezelőtt jelentette az Aradi Közöny, hogy Zachariás Arpad kúrtósi községi jegyző ellen fegyelmi eljárást indított Arad vármegye alispánja és egyben felfüggesztette őt állásától. A jegyző ellen feljelentést tettek a katonai felmentési munkálataival kapcsolatban. Azt a panaszt emelték, hogy Zachariás Arpad a felmentési és szabadságokai kérelmekhez szükséges bizonyítványok és egyéb okiratok elkészítéséért munkájával arányban nem juttat összegeket és igen nagy értékű ajándékokat fogadott el. A községi jegyző felfüggesztését kimondó határozat úgy szövelt, hogy a lakosság körében ez az eljárás olyan látszatot kelthet, mintha a jegyző nemcsak az emez ügyekkel járó irásbeli teendőkért fogadná el a díjazást és a díjga ajándékokat. Ez pedig — lemondotta a felfüggesztő határozat — nem egyeztetendő össze a jegyző tekintélyével és alkalmas arra, hogy a lakosság körében a jegyző iránt a bizalmat megingassu.

Hónapokon keresztül folyt az eljárás ebben az ügyben és a felfüggesztés tartama alatt Zachariás Arpadot a másodi jegyző helyettesítette. Ez a helyettesítés azonban tegnapelőtt megszűnt, mert Zachariás Arpad helyesbőnek találta, ha nem várja be a fegyelmi vizsgálat befejezését, hanem lemondott állásáról és szombaton a községi képviselőtestület a helyére Hollosy Andor zimádközi körjegyzőt választotta meg. A községi képviselőtestület az új jegyzőnek a járandóságán kívül ezerkötyszáz korona személyi pótlékot szavazott meg. Az állásra ő volt az egyedüli pályázó.

Érdekes különben, hogy a lemondott Zachariás Arpadot, akinek kétezerháromszáz korona nyugdíjat állapították meg, kineveztek Aradra adóbiztosnak és már el is foglalta állását az aradi kir. pénzügyigazgatóságnál.

— A külügyminiszter Berlinben. Berlinből jelentik: Czernin Ottokár gróf külügyminiszter ma ideérkezett, hogy Bethmann-Hollweg birodalmi kancellárral tárgyalásokat folytasson.

— Szacsavay Zsigmond felmentése. Ma elterjedt Aradon az a hír, hogy Kürthy Lajos báró, a közlélmzési hivatal elnöke Szacsavay Zsigmondot, Arad város közlélmzési biztosát felmentette tisztaságától. Az Aradi Közöny tudósítója fölkereste ez ügyben Szacsavay Zsigmondot, aki a következő nyilatkozatot tette:

— Kürthy báró kegyelmes urat telefonon megkérdeztem, hogy mi legyen ezután a hivatalom, miután most rekvirálások nincsenek. Kértem továbbá a kegyelmes urat, hogy a személyes felelősség alól, miután rekvirálásaimat már fölülvizsgálták, mentson től. Kürthy Lajos báró, az Országos Közlélmzési Hivatal elnöke kérésre azzal válaszolt, hogy elismerése mellett mindentéle személyes és vagyoni felelősség alól fölment, a legközelebbi rekvirálásig. Ez a napokban meg is fog érkezni a hivatalos lapban. Kürthy Lajos báró utasított arra is, hogy elismerését munkatársaimnak

is fejezzem ki. Tehát, miután teendőim nincsenek, a gabonarekvirálás körül és az 5000. M. E. számú rendelet értelmében végzett rekvirálásaimat fölülvizsgálták, elszámolásaimat helybenhagyták, a kormány dícséretét érdemltem ki és a legközelebbi rekvirálásig mentettek föl.

— Megmentették az elfogott porosz herceget. Genfből jelentik: A Vörös Kereszt Egyesület közvetítésével a spanyol király értesítést küldött Németországba, mely szerint Frigyes Károly porosz herceg has és láb lövést kapott, péntekre virradó éjjel műtétet hajtottak rajta végre, amely sikerült és a herceg állapotában némi javulás mutatkozik.

— A Teleký-díj nyertese. Budapestről telefonálja tudósítónk: Az Akadémia ma Berzevitz Albert elnöklésével ülést tartott, melyen a bíráló-bizottság jelentése alapján a Teleký-féle pályadíjat az „Uj átok” című szomorudjátéknak ítélte oda. A jelíges levél felbontása után megállapították, hogy a díj nyertese Polgar József budapesti lakos.

— Megérkeztek Aradra az adóbejelentési ívek. A Gyáriparosok Országos Szövetségének aradi fiókja április hó 1-én vasárnap délelőtt 11 órakor az aradi kereskedelmi és iparkamara székházának dísztermében rendes évi közgyűlést tartja, amelynek keretében Matyas Jenő a Gyáriparosok Országos Szövetségének titkára az új adótorvényekről előadást tart. Melyben kimerítő felvilágosítást fog nyújtani minden hozzá intézett kérdésre vonatkozólag. Felkintett az új adótorvények rendkívüli fontosságára, a gyáriparosok szövetsége közgyűlésén minden érdeklődőt szívesen lát. Ezzel kapcsolatban közöljük, hogy jövedemadóra, vagyonadóra és hadnyereségadóra vonatkozó adóbejelentési ívek az aradi pénzügyigazgatósághoz megérkeztek és az aradi városi adóhivatalnal (1. em. 10. számú ajtó) mártól kezdve díjmentesen beszerezhetők. A pénzügyminiszter az érdekképviselőknek azt a kérelmét, hogy a folyó hó 31-én lejárt adóbejelentési határidőt egy hónappal kitolja elutasította; határozat azonban egyes mérséklést érdemlő esetekben, ha ez irányban hozzá bélyegmentés kérvényt intéznek, határidőt adni. Az adóhivatali helyiségben okvetlen be kell nyújtani. Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara minden adóügyben hivatalos órái alatt 9-től 12-ig délelőtt készséggel áll a kereskedők és iparosok rendelkezésére.

— Halálozás. Bayer Györgyné szül. Denk Katalin tegnap Aradon, 36 éves korában meghalt. Előkelő rokonság gyászolja.

— Érdekes részvényvásárlás. Budapesti írják: Tudvalevőleg az Est című napilap Magyarországon legnagyobb nyomdájában az Athenaeum részvénytársaság nyomdájában készült. Az Est és az Athenaeum között a lap előállításai költségei miatt differenciák támadtak és a tőzsdebizottság a nagyszámú pertben az Est javára döntött. Ettől fogva az Athenaeum részvényeinek árlolyama alább szállott és ezt az alkalmat ügyesen felhasználta az Est kiadótulajdonosa, helyesebben igazgatósága s a nyomdavállalat részvényeinek jelentékeny részét megvásárolta a báró Hatvani családtól két millió korona vételáron. Az Athenaeum részvényeinek tulajdonosai részben egy nagy fővárosi pénzintézet tárcájában vannak.

— Lloyd George nagybeteg. Amsterdamból jelentik: Lloyd George régi szívujaja kiujult és állapotát életveszedelemesnek tartják.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Orosz reformok.

— Nők az alkotmányban — Miklós cár ujságot olvas. —

London. A Timesnek jelentik Pétervárról: Az orosz hadseregben a következő reformokat léptetik életbe: A legénység ezután önmaga gondoskodik élelmezéséről. A célból minden egyes század nyolc katonából álló bizottságot választ, amelynek külön szállítói és külön irnokai vannak. A tisztek ellenőrzési jogot gyakorolnak. A tisztikarban szakítanak a protekciós rendszerrel. Az öreg tábornokokat, akik a korhatárt túlhaladták, nyugalmazni fogják. A front és a nyugalmi helyzetben levő katonák között szorosabb kapcsolatot létesítenek.

Luganó. A Corriere della Sera tudósítójának Miljukov a következőket mondta: Oroszország kitart szövetségesi mellett, mert demokráciához Európa nem juthat, csak az entente diadalával, Törökországot likvidálni kell, az osztrák-magyar monarchiában elnyomva szynylódó népeket pedig felszabadítani.

Luganó. A Corriere della Sera jelenti Pétervárról: Estland számára előkészítik az önkormányzatot. Az új pétervári képviselőtestületben, néhány nő tag is van, köztük Miljukov felesége. Moszkvában két hét óta női

védőügyvédek is szerepelnek a törvényszéken.

Róma. A Stefáni ügynökségnek jelenti Pétervárról: A Russkij tábornok parancsnoksága alatt álló hadsereg letette a hűség esküt az ideiglenes kormányának. Gueskov hadügyminiszter a frontra utazott. Az ideiglenes kormány megengedte Miklós cárnak, hogy ujságot olvasson. Oroszország összes műhelyeiben életbe léptették a nyolc órai munkaidőt.

Stockholm. Wladivosztok kikötőjében 21-én tűz támadt, tizezer pud gyapot elégett és hétmillió értékű töltény felrobbant. A Nagasti Marut japán hajó, amelyen tüzérségi lőszer volt, felrobbant. Azt hiszik, hogy a katasztrófát esendőrok okozták. Sok esendőrt letartóztattak.

Genf. A Petit Parisiennek jelenti Pétervárról: Alexejev főparancsnok, valamint a többi parancsnokok táviratilag jelentették, hogy az összes hadsereg letette a hűségesküt a hazának és a kormányának.

Stockholm. Finnországban ismét behozták szombat óta a külföldről jövő és a külföldre menő levelek cenzuráját. Péterváron egy rendkívüli bizottság Kerenszky igazságügyminiszter vezetésével pontosan meg fogja vizsgálni az udvari körök okleveleit.

előszóval is értekezhetők vagy tanogathatók. Az előjáróság.

— **Igazolt gyerek.** Ezen este a rendőrmester ma délután feljelentést tett a rendőrségen, hogy öt éves fiát egy gyerek, aki másik két társával egy négykerekes kézikocsit húzott, minden ok nélkül a kocsit alá dobta, amelynek kerekei a kishírn keresztül mentek és súlyosabb belső sérülést okoztak rajta. A feljelentő gyermekét is felvitte a rendőrségre, a honnan a mentők a kórházba szállították. A rendőrség megállapította, hogy a kézikocsi az Ingusz I. cég dobozgyárának tulajdona.

— **„Basa bácsi” Aradon.** Kedves délutánt készít most elő a Kőlcsey Egyesület — fiatalabb tagjai számára. Sikertelen megnyernie az ország legkedvesebb mésemondóját arra, hogy lejjön Aradra s bájos meséiből elmondjon egynehányat a kis aradi emberkének. A várható nagy érdeklődésre való tekintettel a mesedélután a színházban fogja rendezni a Kőlcsey-Egyesület és pedig április hó elején. A pontos dátumot annak idején közölni fogjuk.

— **Adományok.** Winterstein Margit Apatelek eladott ezüst karkötő-óra áraban 10 koronát küldött az Ujságírók Segítő Egyesületének. Grünwald Lillike és Erzsike 8-50 koronát adományoztak az Aradi Anyavédő Egyesületnek.

— **Kép Gyula és Társa** os. kir. udvari szállítók Szeged. Délmagyarország legnagyobb női divat áruhaza, mely páratlan hírnevét annak köszönheti, hogy a legválasztékosabb igényeket is kielégítő meglepő divatházában úgy a legújabb modellek, mint az árak sokasága költség kímélésben és izlésben megérdemli a vasúti közlekedés által való hozzájutást a n. é. közönség tudomására hozza, hogy az összes női divat újdonságok, kész női köpenyek, impregnált selyem köpenyek, kész női kosztümök, selyem és lengerie tolették, köpenyruhák, blousok, pongyolák, juponok, fűzők, fűzővédők, női modell kalapok a legújabb divat kreációi raktárra érkeztek. Szörme szücsárúk — saját szücsműhely, hol alakítások is elvállaltatnak — perzsia, sealskin köpenyek, vállgallérok, karmantyuk minden nemes szörme fajtából állandóan dus raktárral rendelkeznek. Mérték osztályában menyasszonyi kelengyék, utcai, alkalmi, visit tolették eredeti modellek után mérték szerint készülnek. Modell termékekben állandó kiállítás.

— **Kerpel kölcsönkönyvtár** új könyv- és zenepótljegyzékei megjelentek. 901

— **Írásmunkák, sokszorosítások.** Állandó gyors- és gépiró iskola. Internacionális javító műhely: Ziffer és Hollós írógépvállalatnál a főpostával szemben. 778

— **Legújabb divatlapok** kaphatók „Minerva” könyvkereskedésben. 1819

— **Keresk. szakoktatás** (Négy havi magántanfolyam). Beiratkozások márc. 29-től kezdve Lázár Vilmos-utca 2. 2070

— **A kiadóhivatal** izenete. A kiadóhivatal felkéri a t. előfizetőket, hogy az esetben, ha az Aradi Közlöny valamelyik száma nem érkezik meg a szokott időben, úgy jelentésbe ezt a körülményt annál a postahivatalnál, amely a lapot kézbesíteni szokta. A postahivatal az Aradi Közlöny kiadóhivatalát a hiányról azonnal értesíti. Ez a hivatalos értesítés korábban jut a kiadóhivatalhoz, mint az előfizető panasza.

MOZGOKEP SZÍNHÁZ.

A Somme melletti csata.

(A német tőhadiszállás hivatalos filmje, előadja ma utoljára az Uránia.)

A világháború egyik legérdekesebb és legvéresebb epizódja eddig kétségkívül a Somme menti négyhónapos ütközet volt, amelyben az angolok és a franciák mindenáron keresztül akarták törni a német ércfalat. Elég tudósítás és leírás szármolt be erről a borzalmas küzdeletről, azonban a tudósítások természetesen mind eltörpülnek a mellett a grandiózus mozgókép mellett, amelyet a csatáról a német hivatalos katonai Photostelle készített.

Somme-menti párból, a lángoktól terhes Miert-Homme magaslat tövéből német operatőrök a legfelsőbb hadvezetőség parancsára ennek a szörnyű háborúnak legnagyobb szerű okmányait hozták elő. Acélisakkal fejükön, kezükben a felfevő géppel együtt kusztak a rohamozó csapatokkal végig a tűzvonalon s mentek rohamra egész a legszélső árokig, látták a gránátadások felhőit, dacoltak a pergőtűzzel, keresztül dolgozták magukat gránátölésértől gránátöléséig, keresztül árkon és bokron drótkadályon, földalatti utakon aknavetőkkel együtt, egész a zártüzek tázas faláig, ahonnan kézi gránátok után hanyathatók menekült az ellenség.

Mindig kurbizva, elárasztva a föld, kő és vasesőtől, botorkálva, meg-meg botolva, ismét felemelkedve, szemükben ennek az örjögő tőnek parazsa, rögzítették filmszalagra a sommei csata véres arcát Németország számára, a világ számára, eljövendő nemzedék számára s veitük szaladt, ugrott, sehol sem kihatólag, a nagy színpadok rendezője: a halál.

Énnek a Somme-filmnek minden egyes képe hősköltevény. A színház a kiváló filmet tegnap mutatta be óriási sikerek mellett s még ma másoron tartja.

* **Nagyszabású amerikai dráma az Apollóban.** (Az új műsor premierje.) Az Apolló-színház minden egyes műsora új meglepetést hoz a publikumnak. A ma bemutatott új program keretében ismét két nagystíliú filmet kaptunk. Az egyik egy izgalmas háborús tárgyú dráma, amely cselekményénél fogva stilszerűen illeszkedik bele a mai vérviharos időkbe. Ütközetek, rohamok, dúló harcok játszódnak le a szemünk előtt s csak az amerikai technika tudta ezeket a tömegjeleneteket ennyire élethűen visszaadni. Ezek a háborús tömegjelenetek megrendítően szépek. De a dráma egyébként is a legszebb és legnagyobb szabású filmek közé tartozik. Az új műsor másik slágere „Az ártatlan férj” című bohózat könyvekig kacagtatta a publikumot. Hangos derű ömlött végig a nézőtérre, amelyet ma estig, mint rendesen utolsó helyig megtöltött a közönség. Az új műsor még kedden megy.

* **Nagy Nordisk-film az Apollóban.** Szerdától kezdve mutatja be az Apolló-színház az Orgyilkos című szenzációs Nordisk-filmet.

— **Művész házasság.** A színház tájékan régóta rebesgették azt a kedves hírt, amely a ma esti Szendrey-jubileumon kipattant. A színház szubrett primadonnájának: Horváth Mici-nek újján kecseny, divatos karikagyűrű fényelt ma este. A kollegák örömmel, az ujságírók kíváncsisággal, a kolléganők némi irigységgel — már amint az a színház tájékan történni szokott — vették tudomásul az érdekes „színházi eseményt.” Hogy ki a boldog vőlegény: meg sem kellett kérdeznai, ott állt a piruló menyasszony mellett, ki boldogan nézett fel jövendő társára, a színház kaváló énekesére: Róna Dezsőre.

— **Mikor lesz az esküvő?** — Kérdezték a művésznőtől?

— **Májusban!** felelte örömmel.

Amit mi hasonló érzéssel várunk tőle, Arad színházba járó publikumának.

— **Elfogott vasuti tolvaj.** Tegnap este az aradi vasuti állomáson ismét elfogtak egy vasuti tolvajt. A pályaudvar talsó oldalán a vasutasok észrevették, hogy egy ember óvatosan felnyit egy teher kocsit és abba bemegy. Csendben megflesték az idegent, aki a teherkocsi plombáját letörve a kocsiban elhelyezett két bal dohányesomagból akart magával nagyobb mennyiséget vinni. A tolvajt elfogták és átadták a vasuton ügyeletet teljesítő rendőrmesternak, aki bekísértette a rendőrségre. Kiderült, hogy Hakász Béla a neve, foglalkozása vasuti kocsirendező és már régebben fosztogatja az állomás teherkocsijait. Beretz Ferenc rendőrkapitány, a bűnügyi osztály főnöke ma kihallgatta Hakász Bétát és azután őrizetbe helyeztette.

— **Adófelszámolás.** Az aradi ízr. hitközség előjárósága ezúton értesíti az érdekelteket, hogy a hitközség tagjaira 1917. évre kiótt kultuszadó elleni felszólamlások tárgyalására kiküldött bizottság f. hó 29-én (csütörtökön) d. u. 4 órakor ülésezik a hitközség templomépületi tanácstermében. Ez alkalommal felszólamlások ott szóbelileg is előterjeszthetők, az írásban benyújtott felszólamlások pedig ugyanott

Hölgyközönség

szíves figyelmébe ajánlom

tavaszi kosztümszövet és selyem raktáramat.
Varga Kálmán női szabó, Deák Ferenc-u. 39., I. em.

KÖZGAZDASÁGI ÉS KÖZLEKEDÉSI.

Első Magyar Általános Biztosító Társaság. A társaság gyombaton tartotta évi rendes közgyűlését gróf Csekonics Endre belső titkos tanácsos elnökelete alatt. Az 1916. üzletévről szóló zárszámadásokat és mérlegkimutatásokat, az igazgatóság és a felügyelőbizottság jelentései kapesán Örmödy Vilmos főrend, vezérigazgató terjesztette elő. Az igazgatóság az összesen 7.167,087 korona 54 fillér évi nyereségre vonatkozóan indítványozza, hogy abból az alapszabályszerű levonások és tartalékok után 8.200,000 korona minden egyes egész részvényre 800 korona osztalékot számítva, a részvényesek osztalékára fordítsassék, a még fennmaradó összegből pedig 1.439,077 korona 77 fillér a külön tartalékot és 250,000 korona a tisztviselők nyugdíjalapját gyarapítsa. A közgyűlés az összes számadásokat, mérlegeket és javaslatokat elfogadta s a felmentvényt az 1916. üzletévre minden irányban megadta.

SZERKESZTOI UZENETEK.

P. Gy. Cseralja. A kérdés most nem aktuális.

R. N. Ujszentanna. Az illető már lemondott állásáról.

K. B-a. Panaszos levelét az illető járás főszolgabírájához küldtük.

1239. számú előfizető. Ebben a hónapban Arad már nem kap petróleumot és a kereskedők a jövő hónapban is csak eddigi kvantumuk egyharmadát kapják meg.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Aradon, 1917. március 27-én, keddén:

B) Barletszünet.

B) Barletszünet.

Csárdás királyné.

Operett.

Kezdeté háromnegyed 7 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTPÉR.

(Az ezen rovat alatt közzétettéért nem vállalunk felelősséget.)

Női kalap-modell ház.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy a Salacz-utca 4. szám alatti lakásban, régebbi szaktudásom alapján egy minden igénynek megfelelő

női- és gyermek kalap-szalont

nyitottam. — Alakítások izlésesen készülnek, nagy választék legfinomabb gyászkalapban. Becses partfogást kér

Schwarcz Samuelné
Salacz-utca 4. szám, I. em.

Limbeck János és fia első m. klt. szob. ércbaptista gyára és temetőrendező vállalkozása.

Bayer György a saját, ugyancsak az előzőstak nevében is mély fájdalommal megírt szívvél tudatja, a kőn szeretett és felejtetlen jó barát, illendő édesanya, meny, testvér, unokatestvér, sógor és rokon

Bayer György

szül. Deák Katalinnak,

folyó évi március hó 25-én, délelőtt 11 órakor, áldásteljes életének 36-ik, zavartalan boldog házasságuk 16-ik évében, hosszas szenvedés után, a Mindenható bölcs akaratához képest bekövetkezett jobblétre szenderült.

A felejtetlen kedves halott földi maradványai március hó 27-én, délután 4 órakor fognak, a Kiss Ernő-utca 9-ik számú saját házból, a római katolikus anyaszentegyház szertartásai szerint történt beszentelés után, a helybeli felső temetőben lévő családi sírkertben, az örök nyugalomnak átadani.

Az engedetlen szent-mise áldozat a meghaldogult lelki üdvéért, folyó évi április 3-án délelőtt 9 órakor fog, a főtiszt. Minorita-atyák szentegyházában, az egek Urának bemutatni.

Pihonése oszónos, drága emléke áldott legyen!

Arad, 1917. március hó 25.

Bayer Magda, Bayer Teréz, Bayer Katalin, gyermekei: Bayer Sándor és neje szül. Unyó Teréz, apósa és anyósa: Deák József, Deák Margit, unokatestvére és húga: Bayer György szül. Deák Teréz, Deák Ferenc, testvérei: Bayer György, Péterfy Pál és neje szül. Bayer Teréz, Széda Lázár és neje szül. Bayer Boriska, Nagy Mihály és neje szül. Bayer Margit, Deák Ferencné szül. Fodor Anna, sógorai és sógorónéi. Ugyancsak a nagyszámú többi rokonság, a jóbarátok és jóismerősök nevében is.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon jóbarátoknak és ismerősöknek, kik felejtetlen jó fiam,

Zórák Imre

elhunyta alkalmával, megjelenésükkel és fáradozásukkal fájdalomukat enyhítették, fogadják hálás köszönetünket.

Arad, 1917. március hó 26-án.

1995

A gyászoló család.

Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság.

Hirdetmény.

A Magyar Telepítő- és Parcelázóbank Részvénytársaságának társaságunkba való beolvadása következtében részvényeseink közgyűlése által az évi február 24-én hozott határozat értelmében felhívjuk a Magyar Telepítő- és Parcelázóbank Részvénytársaság t. részvényesait, hogy ezen hirdetés közzöttelező számított három hónapon belül részvényeiket Budapeston a Magyar Jelzálog-Értékpapír Részvénytársaság, Wienben az Union-bank e tételek szerinti, a pénteki órák alatt, részvényeik számát megjelölve társaságunk részvényei ellenében leendő kicserélés végett megküldjék.

Ezen határozat ellené után a kicserélésre bemutatandó részvényeknek a társaság lakcíméből való kicserélésére az árjegyzések beérkezésétől számított három hónapig lehetőséget adunk.

Budapest, 1917. évi március hó 22-én

Az igazgatóság.

Uránia

Kedden

A német háború legújabb híre:

Sommementi ütkezől.

Hiteles helyszíni felvétel 3 részben.

Deák Ferenc-utca 40-a. szám alatt,
I. em., 2 esetleg 3 elstranguan

berendezett szoba,

takarítással, fürdőszobával, klado.
Bővebbet ugyanott.

Raffiát pótló

s-előköttözésre kiválóan alkalmas
elsőrendű svéd papir-
ból készült fonalat gyárt a

„HUNGARIA“

aradi pamutárugyár r. t.
Előzetes ajánlatok készségei kü-
dönek.

ECETSÁV

Kávéné

konzerv cukorral, mely a legfinomabb szemekávé legjobb kávépótléktól és tiszta cukorból lesz előállítva, 1 klg. megfelel 60 adag izletes kávénak a 0-2 liter.

Garantált 80% vegyileg tiszta, étkezési célokra, prima svéd áru 800 grammos üvegekben.

Cuba pörkölt darált kávé keverék malátával.

Beck Testvérek

Arad, Teleky-utca 20. szám.

Apró hirdetések.

Cognac:

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.
 Minden szó hirdetési ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.
 A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
 A legkisebb hirdetés ára 1 korona.
 Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.
 Hirdetéseket délután 1/2 óráig vesszünk fel.
 A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetést szűveges, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Egy vidéki,

magános, tisztességes urinak ki volna hajlandó ismerettség hiányában egy zóbas, szép, világos lakást ajánlani. Ajánlatokat „Halás leszek” jellegre e lap kiadójaiba kérek. 2046

Fess urleány,

kinek mindenkije elhalt, keresi oly urit, ember tisztességes, komoly, állandó ismerettségét, ki őt atyai szeretetben részesítené. Levelek „Ugy szeretnék boldog lenni” jellegre a kiadóba kéretnek. 2047

Nyár.

Levelét későn kaptam, kérem értesítsen, mikor jön Aradra. Várom. Rózs. 2055

Szemora asszonyka

Őszinte korosabb helybeli vagy vidéki gavallér uriember tisztességes barátságát keresi legszigorúbb diszkrétó mellett. Leveleket „Március” jellegre a lapban jelezni. 1965

Alkalmazást nyer.

Úgyes fizető és tanuló-kegyek

16 fizetőssel, azonnal felvétetnek. Stern Hajnal, József főherceg-ut 7. 2058

Bejárónő és ruhátáros

a „Hungaria” kávéházban, azonnal belépésre keresetnek. Jelentkezés ideje délelőtt 10-12, délután 3-5 között. 2051

Műszáros és hentes,

ki a vágóhídi munkát és üzleti kimérést érti, alkalmazást nyer. Fizetése mellett jövedelemmel 400 koronán felel emlékedik. Merikler Gyula, Kőműzáró, Forray-utca 3. 2061

Szobaleány

és egy mindenre kerestetik apríus 1-re. Cim a kiadóban. 2067

Bejáró

takarítónő felvétetik. Petőfi-ut. 1., II. emelet 33. 1948

Szoba

neben meiner 16 jährigen Tochter eine sehr Gebildete Frau, die die deutsche Sprache vollkommen beherrscht. Adresse Erzebet-kürt 2. 1966

Irodai gyakornok

fiatal, jó írásu, alkalmaztatik Bloch H. papírüzletében. 2066

Alkalmazást keres.

Ünedszép dolgozó

selyemre olcsón olajjal festek. Felvilágosításra szolgálok. Cim a kiadóban. 1907

Franleim

mit langjähr. Zeugnis sucht Stelle zu Kinder. Briefe erbeten unter „Deutsche” 2066

Gazdatiszt

Teljesen hadmentes, a gazdaság minden ágában jártas 15 évi gyakorlattal, bármikor belépésre állást keres. Cim a kiadóhivatalban. 2056

Érhavarrást

és alakítás, jutányosan vállal. Köblös Erzebet, Mikos Kelemen-ut. 54. 2065

Fiatallány

kiszolgáló nőnek ajánkozik bármilyen üzletbe. A fűszer szakmában már jártas. Cim a kiadóban. 2084

Gyógyászat.

Rüh és vörhenegység

elleni fehér kenőcs kapható Ferenc-téri Vajdits-gyógyaszterában. Kis tégely 1 korona 50 fillér, nagy tégely 8 korona. 6171

Kiadó lakás.

3 szobás lakás

villanyvilágítással, hozzárutkozó mellék-helységekkel és kerttel, kiadó. Purgy Lajosné-utca 107. 2048

5 szobás

utcai I. emeleti lakás, csukott és nyitott erkélyvel, május 1-re kiadó Boros Béni-tér 20. Bővebbet Laendler iroda. Telefon szám 6. 1976

3 elegánsan bútorozott

utcai szoba, villanyvilágítás és központi lűtés-sel, Bohus-palota, II. emeleten kiadó. Bővebbet a házmesternél. 1990

Uri emelődnél

elegánsan bútorozott különbejáratu szoba azonnal vagy elsejére kiadó Flórián-utca 7. szám. 900

Ingatlan.

Nagy uri magánújs,

mely áll 6 utcal, 1 udvari és előszobából, fürdőszoba, villanyvilágítás, modern berendezéssel és a szükséges mellékhelyiségből, parkirozott udvarral, a belvárosban eladó. Cim a kiadóban. 2044

Thékóly Imre-ut. 45. számú

ház eladó. Ugyanott egy lucernás bérbe-vehető. Cim a kiadóban. 2052

Egy emeletes bérház

6 szobával lakásban tartott 10 lakással el-adó. Szé-utca 2b. 1425

Cyereken

4 hold szőlő a hegyen, közel a villamos-hoz, kolna- és pinceberendezéssel, Aran-akos, Vajdits Lajos-utca 142. számán, gondozott ház 4 lakással, villanyvilágítás-sal, kiadó. Tudakozódnál ugyanott. 1937

Üzletek.

A létező leglőrgalmazásbb helyén egy igen jóforgalmu csomag- és élelmiszerezés, betegség miatt, ked-veső feltételek mellett eladó. Cim a kiadó-hivatalban. 1940

Deak Ferenc-utca 7. szám

alatt egy minden üzletnek alkalmas üzlet-helyiség azonnal kiadó. Bővebbet Diamant műszerezésnél. 1996

Üzlethehelyiség kiadó

Szabadság-tér 5-8. szám. Bővebbet Ham-mer Vilmos villanyműszerezésnél. 1028

Egy jóforgalmu szaténüzlet,

trafik- és italmérési engedéllyel, el-utazás miatt, május 1-től, előnyös feltéte-lek mellett, több évre bérbeadó. Cim a kiadóhivatalban. 5096

Vétel és eladás.

Cigaretta levelek

viszonteladók részére is kaphatók Deak Béla könyv-, papír- és zeneműkereske-désében, Forray-utca. Telefon 902. 871

Jó énekes házi muzsák

eladók. Flórián-ut. 7. 2062

Eladó

teljes ebédli és vacsora-szoba berendezés nagy consol tükör, kis aranyozott rococco asztal szőlyvekkel, képek, matracok és egyéb bútorok. Új. Tulpan Sándorné, Szent László-utca 10. 2034

Használt zongora

eladó. Mikos Kelemen-utca 11. 2068

Tavaszi kosztás

angol kelme, középtermetre 80 koronáért eladó. Alku nincs. Megtekinthető 3-4-ig. Cim a kiadóban. 2069

Eladó

Hoffer és Schrantz gyártmányu erős ma-gánjárdó 6-os c. építógarnitúra Kreidler Li-potnál Újszentanna, Aradi-ut 965. 1958

Vezelek

bármilyen pezsgős dugót 30 fillérért dar-abbat. Vidéki utárvételeo c-omában küldhetik. Krausz Henrikné Arad, Bocskay-tér 5 sz. 1902

Eladó

tömör tőgyfa íróasztal, könyvszekrény, kredenc és szalonarmitura. Petőfi-utca 1. II. em. 33. Megtekinthető 11-től 1-ig. 1947

Gépek

kevésbé használtak, bevonulás miatt eladók és pedig 1 db 8 HP. Wohanka féle nyers-olajmotor, 1 db 2. sz. darálógép napi 40 mm teljesítményű, 1 db dinamógép és 1 db tízes méretek akár együtt akár kü-lön-külön. Cim a kiadóban. 1959

Hozsi berendezés

4 hóig használt, bevonulás miatt eladó, mely áll 1 db 8 HP. nyersolajmotorból, 1 db dinamóból márvány kapcsoló táblával 1 db Brnmann féle mozigépből. Cim a kiadóhivatalban. 1960

Vezelek

a legmagasabb árban uraktól levotett férfi ruhát, mindentéle egyenruhát valamint használt bútor. Vidéki is megyek. Bleier Ignatz, Bocskó-utca 1. 761

Olcsó tűzifa.

Tíz vagon prima szaraz, vastag dorongfa, erdőben felölve és tízenöt vagon lábón álló bukta, két évi irtási joggal, össze-sen hater koronáért eladó, vasuti álló-mástól e y kilométer távolságban, kavicsos uton szállítható. Cim a kiadóhiva-talban. 1995

Faragott, matt

hálószoba berendezés eladó. Luther-utca 2. szám. 2009

Kevésbé használt

palisander ebédli, férőszoba garnitúra és egy fényképező gép eladó. Cim a kiadó-hivatalban. 2037

Különféle.

50 holdas legelő

bérbead Wikzenbacker Ferenc, Temes-szépfa. 2050

Tongeri

több termelést, négyzetben ültelve, ered-ménnyel csak reform kézi öltetőkkel ér-hetünk el. Beszerezhető kizárólag Kovács Soma és Társa cégnél, Arad. 2063

Írógépek

új és használt, üzomkellékek, szakzerű javítások, irásmunkák és sokszorosítások, gépirás tanítás Bodnár József írógép-szaküzletében Salacz-utca 8. Telefon 11-41. szám. 421

Nincs borsó.

Használjunk helyette Trichlorathylent, nem robbanó, meg nem gyujtható, nem bűzös porszere az előbbinek, ennél sokkal hatásosabb, ára 70 fillér. Hehs Vilmos gyógyszerértára, Batthyány-utca. 1408

Bérbe kerestetik

Arad város határában, bonyhakertszet-nek alkalmas, öntözhető vagy erre be-rendezhető 8-10 holdas földterület, to-vábbá egy, a bolgár kertészethoz értő kertész. Ajánlatok az Aradi és csanádi vasutak Magánüzemű központi felügyelő-séghez, József főherceg-ut 22. szám, III. b. ajárat, ajtó 6. sz. alá intézendők. 1863

A drága vanília

teljesen pótolja a pompás szantá Vaní-lión, egy zacskó ára 14 fillér. Cukrászok-nak, vendéglőknek nélkülözhetetlen. Föld-es gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Viszonteladók figyelmébe!

Chocoládé, csokoládé,
bonbonok és cukorka áruk
lerakata: 461

Gábor Miklós

Arad,
Andrássy-tér 18. Salacz-ut. sarok.
Helyi és vidéki telefon: 10-59.

Koglevich,
Dékány, Marty,
Adriaticoa gyártmány,

valamint licőr és rum, palac-
kokban beszerezhető nagyban
és kicsinyben 2053

Weiszberger Sámuel
utódánál

Körösvölgyi Pálínkarakter
Arad, Andrássy-tér 5. Telefon 651.

Meghívó.

Magyarád

hegyközség rendes tavaszi

községi ülés

a községi közgyűlésében folyó évi márci-
us hó 29-án, délelőtt 9 órakor
tartatik, erre a szólóhívtatosság
meghívatik.

Tárgy:

1. Hegyközségi 1916. évi szá-madás tárgyalása.
2. Munkabérek megállapítása.
3. Egyéb tárgyak.

Magyarádon, 1917. március 12.

2062 Hegyközségi elnökség.

Kifutófiu

jó fizetéssel

felvétetik.

A világoal kiz. járásbíróság.

479/2-1917. szám.

Időző hirdetés.

A világoal kiz. bíróság köz-
lése teszi, hogy az Eladó Újszaki-
ganzai Taptár Rt. felperessnek
Vanik György volt gaisai lehoz
sárgos e-iba 600 korona írás la-
dásti perében a per lezárta-
és érdemleges tárgyalásra ha-
támpot tüntet és felhívta a
léteket, hogy 1917. évi április hó
12. napján délelőtt 8 órakor ni-
vatas és nyíltásgon (I. emelet,
6. ajtószám alatt) jelenjenek meg,
egyszerűen pedig az egyes re-
szek, aki lezárta-son bevon tar-
tásként, ügyvondokul Dr. Fo-
psson Arad világoal ügyvédet
(akár u. em) nevezte ki.

A bíróság felhívja az el-
perést, hogy a írás me-jelést
határospou és kérem szeméye-
sen vagy képviselőre jogaesit és
ígessit meghívta-mentet ítal jo-
konjon meg, mert ellenkező esetben
az ügyvondnok leg helyeste el-
jár.

Világos, 1917. évi március hó
14. napján.

Haty, s. k.
kir. jbró.